

รายงานการศึกษา

สถานภาพความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยปี 2552

เสนอ

การประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรีเศรษฐกิจ

สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

6 มกราคม 2553

สารบัญ

	หน้า
1. บทนำ	1
1.1 คำนิยามของความสามารถในการแข่งขัน	1
1.2 หลักเกณฑ์ในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน	2
1.2.1 เวิลด์ อีโคโนมิก ฟอรัม (World Economic Forum : WEF)	2
1.2.2 สถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD)	4
1.2.3 ข้อสังเกต	6
1.3 หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดย สศช.	7
1.3.1 หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน (ระยะสั้น)	7
1.3.2 หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน (ระยะยาว)	8
2. ภาพรวมสถานการณ์การแข่งขันของประเทศไทยประจำปี 2552 (กลุ่มหลัก)	9
2.1 ข้อมูลของ WEF	9
2.2 ข้อมูลของ IMD	11
2.3 เปรียบเทียบผลการการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระหว่าง IMD และ WEF	13
2.3.1 ภาพรวม	13
2.3.2 เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของอันดับและคะแนน	14
2.4 เปรียบเทียบอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยกับต่างประเทศปี 2552	17
2.4.1 เปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน	17
2.4.2 เปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Economies)	19
3. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการจัดอันดับและค่าเกณฑ์ชี้วัดของ WEF และ IMD ปี 2008-2009 (รายปัจจัยย่อย ระยะสั้น)	20
3.1 การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (++)	22
3.2 การเปลี่ยนแปลงในเชิงลบและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (- -)	26
3.3 การเปลี่ยนแปลงอันดับที่มีความขัดแย้งกันระหว่าง WEF และ IMD (+ -)	30
4. จุดแข็งและจุดอ่อนในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (รายปัจจัยย่อย ระยะยาว)	32
4.1 จุดแข็ง	33
4.2 จุดอ่อน	34
5. ข้อเสนอแนะของ สศช.	35

1. บทนำ

การวิเคราะห์อันดับความสามารถการแข่งขันของไทยจะดำเนินการ 2 ระดับ คือ การวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง (ระยะยาว) และการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างปี 2551-2552 (ระยะสั้น) โดยใช้ข้อมูลจากสถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) และ เวิลด์ อีโคโนมิก ฟอรัม (World Economic Forum : WEF) เพื่อบ่งชี้จุดแข็งและจุดอ่อนต่อการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของไทย รวมทั้งเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูง เช่น กลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม ดังนั้น เอกสารการศึกษานี้จะประกอบด้วย ห้าส่วน คือ **ส่วนที่หนึ่ง** เป็นบทนำซึ่งจะกล่าวถึงความหมายของคำจำกัดความสามารถในการแข่งขันที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนหลักเกณฑ์การจัดอันดับและข้อสังเกตที่สำคัญเพื่อให้ทราบถึงจุดอ่อน จุดแข็งของหลักเกณฑ์ต่างๆ **ส่วนที่สอง** จะบรรยายถึงสถานการณ์ภาพรวมของประเทศไทยในปี 2552 และวิเคราะห์เปรียบเทียบอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยกับต่างประเทศปี 2552 **ส่วนที่สาม** จะเปรียบเทียบการจัดอันดับและผลการดำเนินงานของ IMD และ WEF ระหว่างปี 2551 และ 2552 **ส่วนที่สี่** จะเป็นการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างเพื่อกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนของการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของไทยในระยะยาว และ **ส่วนสุดท้าย** จะเป็นการนำเสนอแนวทางการปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันของไทย และเสริมสร้างโอกาสและศักยภาพด้านความสามารถในการแข่งขันของไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

1.1 คำนิยามของความสามารถในการแข่งขัน (Definition of Competitiveness)

มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่าความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) แตกต่างกันไป ซึ่งสามารถจะสรุปและประมวลได้ว่า คำจำกัดความส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านประสิทธิภาพของกระบวนการการทำงานขององค์กร (Process) และด้านผลลัพธ์จากการแข่งขัน (Output) (Hamalainen 2003) ตัวอย่างเช่น

OECD (1996) ได้นิยามว่าเป็น “ความสามารถในการสร้างระดับรายได้และขนาดการจ้างงานที่สูงขึ้นอย่างยั่งยืนและแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ โดยแบ่งตัวชี้วัดออกเป็น 4 มิติ คือ สมรรถนะเศรษฐกิจโดยรวม ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคเอกชน และโครงสร้างพื้นฐาน”

WEF (2008-2009) ได้นิยามไว้ว่า “ความสามารถในการแข่งขันเป็นเรื่องของระดับผลิตภาพการผลิตของแต่ละประเทศ โดยปัจจัยด้านสถาบัน เช่น กฎหมาย ตลอดจนนโยบายและปัจจัยอื่นๆ จะมีบทบาทต่อการเพิ่มขึ้นหรือการลดลงของผลิตภาพการผลิต”

IMD (2009) นิยามว่าเป็น “ความสามารถของประเทศในการสร้างและรักษาสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจให้เอื้อต่อการเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ”

Lall (2001) นิยามว่าเป็น “การพัฒนาประสิทธิภาพพร้อมกับการขยายตัวที่ยั่งยืน ซึ่งเน้นความสามารถในการแข่งขันเชิงกระบวนการ (Process) มากกว่าเป็นสภาพคงที่ เพราะการพัฒนาต้องนำไปสู่การเติบโตของรายได้ในระยะยาว มิใช่เพียงสภาพของการผลิตที่มีต้นทุนต่ำเท่านั้น”

Porter (2002) นิยามว่าเป็น “ความสามารถในการใช้ทุนมนุษย์ ทุนกายภาพ และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดมูลค่าเพิ่มกับสินค้าและบริการ (Value Creation) และการเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency) ในกระบวนการผลิต ซึ่งรวมกันเรียกว่าผลิตภาพการผลิต (Productivity) ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการแข่งขัน โดยภาครัฐและเอกชนจะมีบทบาทแตกต่างกัน แต่ต้องประสานสัมพันธ์กันในการสร้างผลิตภาพการผลิตในระบบเศรษฐกิจ”

คำนิยามขีดความสามารถในการแข่งขันที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยเป็นการผสมผสานนิยามของ M.E. Porter OECD WEF และ IMD โดยใช้นิยามของ M.E. Porter และ WEF เป็นกรอบในการพัฒนาขีดความสามารถในระดับจุลภาพ ส่วน OECD และ IMD เป็นกรอบในการพัฒนาในระดับภาพรวม ทั้งนี้ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันมีวัตถุประสงค์ในภาพรวมเพื่อยกระดับความเป็นอยู่และสวัสดิการของประชาชนให้ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนครอบคลุมถึงสิทธิเสรีภาพที่ประชาชนพึงได้รับเป็นสำคัญด้วย

1.2. หลักเกณฑ์ในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน

1.2.1. เวิลด์ อีโคโนมิก ฟอรัม (World Economic Forum : WEF) ได้มีการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเน้นปัจจัยด้านการประกอบการธุรกิจเป็นหลัก WEF เริ่มต้นดำเนินการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันตั้งแต่ปี 2522 ปัจจุบันเป็นระยะเวลา 30 ปี โดยตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา WEF ได้ปรับเปลี่ยนวิธีการคำนวณอันดับความสามารถในการแข่งขันใหม่จากเดิมที่ใช้ดัชนีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจมหภาค (Growth Competitiveness Index) และดัชนีความสามารถในการแข่งขันภาคธุรกิจ (Business Competitiveness Index) ควบคู่กัน มาเป็นดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม (Global Competitiveness Index : GCI) ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน ในระหว่างปี 2548-2552 มีจำนวนประเทศที่ได้รับการจัดอันดับเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละปีระหว่าง 117-134 ประเทศ จำนวนเกณฑ์ชี้วัดทั้งหมดที่ใช้ในการจัดอันดับในแต่ละปีอยู่ระหว่าง 108-125 เกณฑ์ชี้วัด

ในปี 2552 WEF ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ทั่วโลกจำนวน 133 ประเทศ และได้ใช้เกณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งหมด 110 เกณฑ์ (Criteria) ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม (GCI) มีเกณฑ์ชี้วัด 12 เสาหลัก (Pillar) ภายใต้ 3 ปัจจัย ตามลำดับขั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Stage of Development) ซึ่งข้อมูลที่น่ามาใช้เป็นเกณฑ์ชี้วัดนี้มาจากสองทาง คือ หนึ่ง ข้อมูลเชิงประจักษ์ในรูปสถิติ (Secondary Data หรือ Hard Data) ที่ได้จากแหล่งข้อมูลทั้งภายในประเทศ ภูมิภาค และองค์ระหว่างประเทศ รวมทั้งสถาบันเครือข่ายต่างๆ จำนวน 32 เกณฑ์ คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 29 และสอง ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 78 เกณฑ์ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 71 จาก

จำนวนเกณฑ์ทั้งหมด 117 เกณฑ์ โดยแบ่งออกเป็น 12 เสาหลักและ 3 กลุ่มปัจจัย เพื่อสะดวกในการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

1) **ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Requirements)** มีทั้งหมด 4 เสาหลัก คือ (1) สถาบัน (Institutions) มี 5 เกณฑ์ชี้วัด (2) โครงสร้างพื้นฐานมี 8 เกณฑ์ชี้วัด (3) เสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาค (Macroeconomic Stability) มี 5 เกณฑ์ชี้วัด (4) สุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Health and Primary Education) มี 11 เกณฑ์ชี้วัด

2) **ปัจจัยเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficiency Enhancers)** มีทั้งหมด 6 เสาหลัก คือ (1) การศึกษาระดับสูงและการฝึกอบรม (Higher Education and Training) มี 9 เกณฑ์ชี้วัด (2) ประสิทธิภาพของตลาดสินค้า (Goods Market Efficiency) มี 16 เกณฑ์ชี้วัด (3) ประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน (Labor Market Efficiency) มี 11 เกณฑ์ชี้วัด (4) ความเชี่ยวชาญและความน่าเชื่อถือในตลาดเงิน (Financial Market Sophistication) มี 9 เกณฑ์ชี้วัด (5) การเตรียมพร้อมด้านเทคโนโลยี มี 8 เกณฑ์ชี้วัด (6) ขนาดตลาด (Market Size) 2 เกณฑ์ชี้วัด

3) **ปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญ (Innovation and Sophistication Factors)** มี 2 เสาหลัก คือ (1) ประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือทางธุรกิจ (Business Sophistication) มี 10 เกณฑ์ชี้วัด (2) นวัตกรรม (Innovation) มี 8 เกณฑ์ชี้วัด

ตารางที่ 1-1 ลำดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและน้ำหนักที่ใช้ในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน

ลำดับของการพัฒนา (Stage of Development)	รายได้ต่อหัว (ดอลลาร์ สหรัฐ.)	น้ำหนัก (ร้อยละ)		
		ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Requirement)	ปัจจัย ประสิทธิภาพ (Efficiency Enhancers)	ปัจจัยนวัตกรรม (Innovation and sophistication Factors)
กลุ่ม 1 : การแข่งขันด้วย ปัจจัยพื้นฐาน (Factor-Driven)	< 2,000	60	35	5
ช่วงเปลี่ยนผ่าน(Transition)	2,000-3,000			
กลุ่ม 2 : การแข่งขันด้วย ประสิทธิภาพการลงทุน (Efficiency-Driven)	3,000-9,000	40	50	10
ช่วงเปลี่ยนผ่าน(Transition)	9,000-17,000			
กลุ่ม 3 : การแข่งขันด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven)	> 17,000	20	50	30

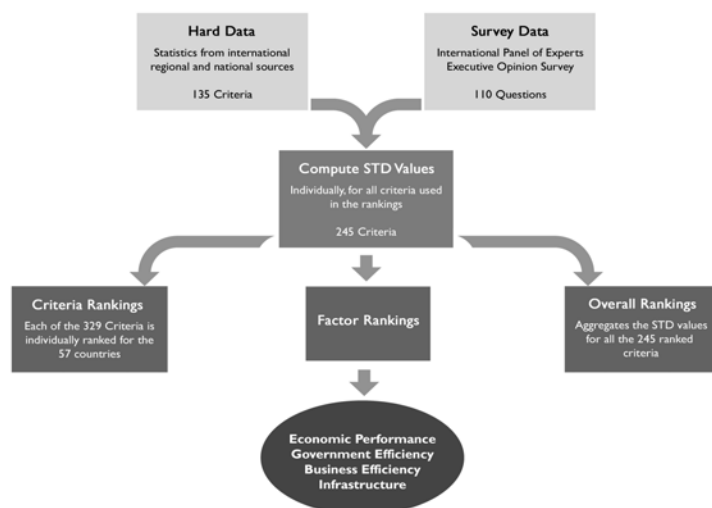
ที่มา : The Global Competitiveness Report 2009-2010, WEF

จากเกณฑ์ต่างๆ ทั้ง 110 เกณฑ์ 12 สาขาหลัก 3 ปัจจัย ได้นำมาใช้ในการคำนวณ และจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันโดยคำนึงถึงลำดับขั้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Stage of Development) ที่แตกต่างกัน ซึ่งกำหนดจากระดับรายได้ต่อหัว (GDP Per Capita) ของประชากรในประเทศและสัดส่วนการส่งออกสินค้าพื้นฐาน (Primary Product) ต่อการส่งออกรวม และในแต่ละลำดับขั้นของการพัฒนาจะมีน้ำหนักในแต่ละปัจจัยไม่เท่ากัน จึงทำให้ประเทศต่างๆ ถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศที่แข่งขันหรือขับเคลื่อนด้วยปัจจัยพื้นฐาน (Factor-Driven Economies) ประเทศที่แข่งขันหรือขับเคลื่อนด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนและการปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ (Efficiency-Driven Economies) และกลุ่มประเทศที่แข่งขันหรือขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Economy) โดยปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของแต่ละกลุ่มจะได้รับการจัดสรรน้ำหนักมากเป็นพิเศษ เช่น ประเทศในกลุ่มที่หนึ่งที่เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยปัจจัยพื้นฐานด้านแรงงานไร้ฝีมือและทรัพยากรธรรมชาติ WEF จะให้น้ำหนักหรือความสำคัญค่อนข้างมากกับปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เช่น สถาบัน โครงสร้างพื้นฐาน เสถียรภาพเศรษฐกิจ สุขอนามัย และการศึกษาขั้นพื้นฐานของแรงงาน เมื่อประเทศพัฒนาขึ้นสู่กลุ่มที่สอง ความสามารถในการแข่งขันจะเปลี่ยนเป็นประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพสินค้า ในกรณี WEF จะให้ความสำคัญหรือน้ำหนักกับปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพสินค้า เช่น การศึกษาระดับอุดมศึกษาและการฝึกอบรมแรงงาน ประสิทธิภาพของตลาดสินค้าและตลาดแรงงาน เป็นต้น ปัจจัยพื้นฐานจะมีความสำคัญลดลงเนื่องจากประเทศมีความพร้อมในปัจจัยดังกล่าวในระดับสูงอยู่แล้ว (ตารางที่ 1-1)

1.2.2. สถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบัน IMD เน้นปัจจัยเชิงโครงสร้าง และดำเนินการเป็นประจำทุกปีมาตั้งแต่ปี 2532 จนถึงปัจจุบัน มีประเทศที่ได้รับการจัดอันดับเปลี่ยนแปลงกันไปในแต่ละปีอยู่ระหว่าง 49-61 ประเทศ หรือประมาณ 2 ใน 7 ของจำนวนประเทศทั้งหมดในโลก จำนวนเกณฑ์ชี้วัดทั้งหมดที่ใช้ในการจัดอันดับในแต่ละปีอยู่ระหว่าง 239-254 เกณฑ์ชี้วัด¹ โดยในปี 2552 ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นเกณฑ์ชี้วัดนี้มาจากสองทางคือ หนึ่ง ข้อมูลสำรวจทัศนคติ (Survey Data) จำนวน 110 เกณฑ์ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 45 ลักษณะข้อมูลจะอยู่ในรูปสเกลอันดับมีค่าระหว่าง 1-10 และสอง ข้อมูลสถิติ (Secondary Data หรือ Hard Data) ที่ได้จากแหล่งข้อมูลทั้งภายในประเทศ ภูมิภาค และองค์ระหว่างประเทศ รวมทั้งสถาบันเครือข่าย 58 สถาบัน จำนวน 135 เกณฑ์ คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 55 ดังนั้น เกณฑ์ที่นำมาใช้ในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในปี 2552 มีทั้งหมด 245 เกณฑ์

¹ ถ้านับรวมจำนวนเกณฑ์ชี้วัดที่มีได้นำมาคำนวณอันดับรวมด้วยจะอยู่ระหว่าง 314 ถึง 331 เกณฑ์ชี้วัด

แผนภาพที่ 1-1 เกณฑ์ที่นำมาใช้ในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD ประจำปี 2552

การจัดกลุ่มเกณฑ์ชี้วัดของ IMD แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก (Competitiveness Factors) และให้น้ำหนักกลุ่มร้อยละ 25 เท่ากัน (1) เศรษฐกิจ (Economic Performance) (2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ (Government Efficiency) (3) ประสิทธิภาพของภาคเอกชน (Business Efficiency) และ (4) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ซึ่งในแต่ละด้านประกอบด้วย 5 ปัจจัยย่อย (Sub-Factor) และ 20 กลุ่มย่อย (Sub-Factors) โดยแต่ละกลุ่มย่อยจะมีจำนวนเกณฑ์ชี้วัดไม่เท่ากัน เริ่มตั้งแต่ 2 ถึง 21 เกณฑ์ชี้วัด² สำหรับปี 2552 IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ ทั่วโลกจำนวน 57 ประเทศ และได้ใช้เกณฑ์ชี้วัดต่าง ๆ รวมทั้งหมด 329 เกณฑ์ชี้วัด เป็นเกณฑ์ชี้วัดที่นำมาใช้ในการจัดอันดับจำนวน 245 เกณฑ์ชี้วัด ที่เหลืออีก 84 เกณฑ์ชี้วัด เป็นข้อมูลพื้นฐาน โดยวิธีการจัดอันดับจะใช้การคำนวณค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานร่วมกับการให้น้ำหนักเกณฑ์ชี้วัดในกลุ่มต่างๆ

1.2.3 ข้อสังเกต

- 1) WEF ใช้เกณฑ์ชี้วัดที่ตั้งบนสมมติฐานที่สนับสนุนกลไกตลาดเป็นสำคัญ (Market Friendly)
- 2) IMD เน้นการใช้ปัจจัยเชิงโครงสร้างเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในขณะที่ WEF เน้นการใช้ปัจจัยด้านการประกอบธุรกิจเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

² ในแต่ละปีจำนวนเกณฑ์ชี้วัดอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้

3) ข้อมูลการสำรวจของ WEF และ IMD มาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน IMD (72 ราย) และ WEF (82 ราย)

4) IMD ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในรูปของสถิติ ในสัดส่วนที่สูงกว่า WEF (เปรียบเทียบระหว่างร้อยละ 55 ของ IMD และร้อยละ 30 ของ WEF) หรืออีกนัยหนึ่ง WEF ให้น้ำหนักกับข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็น (Opinion Survey) มากกว่า โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 70 เมื่อเทียบกับร้อยละ 45 ของ IMD

5) การถ่วงน้ำหนักของแต่ละเกณฑ์ชี้วัดในการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของทั้ง IMD และ WEF มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับจำนวนและน้ำหนักของเกณฑ์ชี้วัดในแต่ละกลุ่ม เช่น IMD ให้ความสำคัญน้ำหนักของแต่ละกลุ่มเท่ากัน (ร้อยละ 5 ในแต่ละกลุ่มย่อย 20 กลุ่ม) โดยน้ำหนักของเกณฑ์ชี้วัดมีค่าตั้งแต่ 0.16 ถึง 2.5 โดยเกณฑ์ชี้วัดที่มีน้ำหนักในการจัดอันดับสูงสุด คือ อัตราเงินเฟ้อและดัชนีค่าครองชีพ ในขณะที่ WEF ให้น้ำหนักในแต่ละกลุ่มใน 12 เสาหลัก ไม่เท่ากัน โดยมีน้ำหนักของเกณฑ์ชี้วัดตั้งแต่ 0.19 ถึง 5.00

6) การคำนวณคะแนนและอันดับความสามารถในการแข่งขันรวมโดย IMD มีความแตกต่างจากการคำนวณของ WEF กล่าวคือ WEF ให้น้ำหนักของกลุ่มเกณฑ์ชี้วัดหลัก 3 กลุ่ม (Basic Requirement, Efficiency Enhancers, Innovation and Sophistication Factors) แตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มประเทศ โดยประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุน ซึ่งให้น้ำหนักของคะแนนใน 3 กลุ่มหลักในสัดส่วน 4:5:1 ในขณะที่ IMD ให้น้ำหนักและสัดส่วนในการคำนวณคะแนนและอันดับความสามารถในการแข่งขันรวมของแต่ละประเทศเท่ากัน

7) WEF ใช้เกณฑ์ที่เป็นความเห็นในสัดส่วนที่มากกว่าเกณฑ์ที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในรูปของสถิติ ซึ่งข้อมูลที่เป็นความเห็นและอาจมีลักษณะที่มีอคติ (Bias) ผันแปรตามประเทศต่างๆ และไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้อย่างมีนัยสำคัญ

8) ค่าถ่วงน้ำหนักในการจัดอันดับของเกณฑ์ชี้วัดต่างๆ มีความแตกต่างกัน ดังนั้น การให้ความสำคัญกับเกณฑ์ชี้วัดหรือกลุ่มเกณฑ์ชี้วัดที่มีค่าถ่วงน้ำหนักในการจัดอันดับมาก เป็นแนวทางหนึ่งในการพิจารณาเพื่อกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกันเพื่อเพิ่มอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะเวลายั่งยืน

1.3 หลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันโดย สศช.

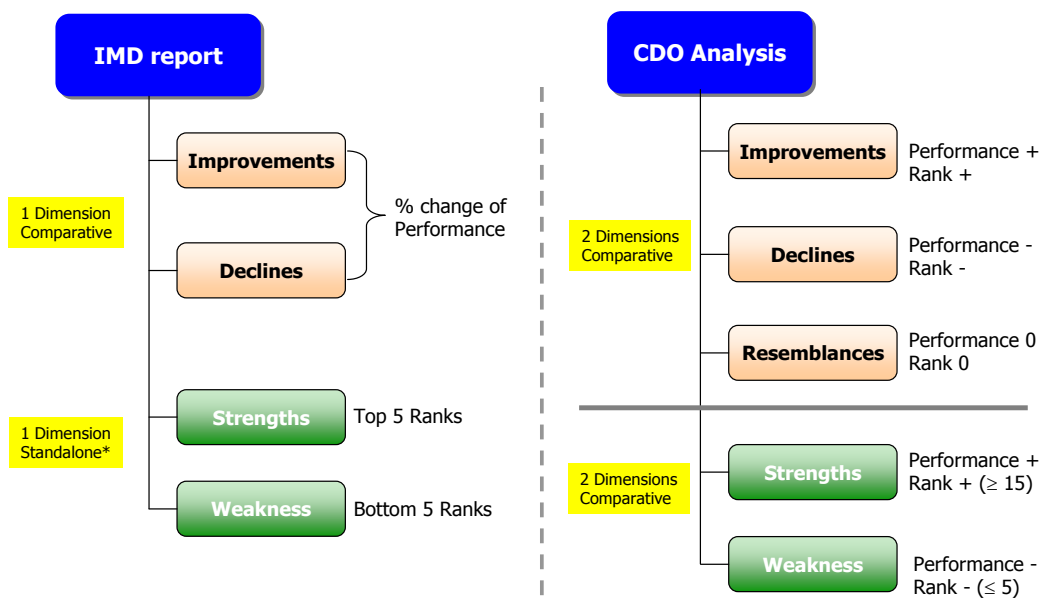
1.3.1 หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันระยะสั้น

การศึกษาวិเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระยะสั้นจะพิจารณาทั้งมิติอันดับ (Rank) และมิติผลการดำเนินงาน (Performance) ควบคู่กันไป เพื่อทำการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขัน

ของไทยบนพื้นฐานของการจัดอันดับของ IMD และ WEF เป็นไปอย่างรอบด้าน และลดปัญหาความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในกรณีที่การเปลี่ยนแปลงของอันดับและผลการดำเนินงานมีความขัดแย้งกันหรือมิได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การพิจารณาความสามารถในการแข่งขันของไทยจากรายงานของ IMD และ WEF มีการพิจารณาแยกออกเป็นสองด้าน คือ ด้านผลการดำเนินงาน (Performance) และด้านอันดับ (Rank) โดยแต่ละด้านจะพิจารณาอัตราการเปลี่ยนแปลงแยกส่วนกัน (ดูแผนภาพ 1-2 เพื่อเปรียบเทียบ)³ ซึ่งการวิเคราะห์แยกส่วนกันหรือวิเคราะห์ในมิติเดียว อาจทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ ในกรณีที่การเปลี่ยนแปลงของอันดับและผลการดำเนินงานมีความขัดแย้งกันหรือมิได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งการเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงของเกณฑ์ชี้วัดที่ได้จากการสำรวจและการรายงาน⁴ เป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงที่คำนวณจากข้อมูลที่มีฐานต่างกัน

แผนภาพที่ 1-2 ตัวอย่างการเปรียบเทียบการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของผลการดำเนินงานและของอันดับกรณี IMD

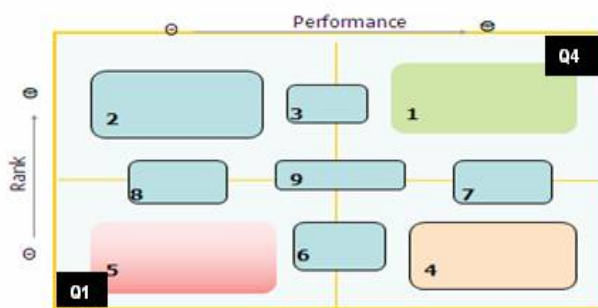
ดังนั้น รายงานการศึกษาฉบับนี้จึงทำการวิเคราะห์ในลักษณะสองมิติ คือ พิจารณาทั้งด้านผลการดำเนินงานและอันดับไปพร้อมๆ กัน โดยทำการเปรียบเทียบเกณฑ์ชี้วัดทั้งหมดของ ปี 2551 และ 2552 ที่ตรงกันและสามารถเปรียบเทียบกันได้ ซึ่งการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของอันดับและผลการดำเนินงานควบคู่กัน สามารถแบ่งตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงได้เป็น 3 x 3 ลักษณะ ดังนี้ (1) อันดับดีขึ้น และค่าเกณฑ์ชี้วัดดีขึ้น (2) อันดับดีขึ้น และค่าเกณฑ์ชี้วัดลดลง (3) อันดับดีขึ้น และค่าเกณฑ์ชี้วัดคงเดิม (4) อันดับลดลง และค่าเกณฑ์ชี้วัดดีขึ้น (5) อันดับลดลง และค่าเกณฑ์ชี้วัดลดลง (6)

³ CDO Analysis เป็นการวิเคราะห์ของสำนักพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สศช.

⁴ เกณฑ์ชี้วัดจากการสำรวจมีค่าระหว่าง 0 -10 และเกณฑ์ชี้วัดจากรายงานมีค่าตามจริง

อันดับลดลง และค่าเกณฑ์ชี้วัดคงเดิม (7) อันดับคงเดิม และค่าเกณฑ์ชี้วัดดีขึ้น (8) อันดับคงเดิม และค่าเกณฑ์ชี้วัดลดลง (9) อันดับคงเดิม และค่าเกณฑ์ชี้วัดคงเดิม

แผนภาพที่ 1-4 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของอันดับและผลการดำเนินงานของทั้ง IMD และ WEF

แผนภาพ เมตริกซ์ของการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงของอันดับ

สำหรับการวิเคราะห์ทั้ง IMD และ WEF ในการศึกษาครั้งนี้จะให้ความสำคัญที่เกณฑ์ชี้วัดใน Quadrant ที่ 1 (ดังแผนภาพข้างต้น) เพราะความสามารถในการแข่งขันลดลงทั้งอันดับและผลการดำเนินงาน ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนที่ต้องพิจารณาในเชิงนโยบาย ในขณะที่เกณฑ์ชี้วัดใน Quadrant ที่ 4 เป็นกลุ่มที่อันดับและผลการดำเนินงานจัดอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้น ซึ่งถือเป็นจุดแข็งที่ต้องดูแลรักษาให้อยู่ในระดับนี้ต่อไป

1.3.2 หลักเกณฑ์การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันระยะยาว

1) หลักเกณฑ์การวิเคราะห์บนพื้นฐานของการจัดอันดับของ WEF

การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันเชิงโครงสร้างหรือระยะยาวของไทยด้วยข้อมูลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของ WEF จะใช้ประกอบการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างด้วยข้อมูลของ IMD เนื่องจากข้อมูล IMD แสดงพัฒนาการทางเศรษฐกิจในภาพรวมได้ดี ขณะที่ข้อมูล WEF มีรายละเอียดด้านความสามารถในการแข่งขันในระดับจุลภาคมากกว่า การบูรณาการข้อมูลทั้ง 2 ส่วนจะให้ผลการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างที่มีน้ำหนักและนัยสำคัญ ทั้งนี้ การวิเคราะห์สถานภาพความสามารถในการแข่งขันเชิงโครงสร้างโดยข้อมูล WEF จะเปรียบเทียบผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจปี 2553 กับปี 2549 ซึ่งเป็นปีแรกของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่ใช้อยู่ปัจจุบัน

เกณฑ์การพิจารณาจุดแข็ง-จุดอ่อน ของเศรษฐกิจไทยด้วยข้อมูล WEF ใช้ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระดับเสาหลักทั้ง 12 เสาหลัก เสาหลักที่ได้รับการจัดอันดับในระดับต้นของกลุ่มอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปีติดต่อกันนับเป็นจุดแข็งของเศรษฐกิจไทย ในทาง

กลับกัน เสาหลักที่ได้รับการจัดอันดับในระดับท้ายของกลุ่มอย่างต่อเนื่องเป็นจุดอ่อนของเศรษฐกิจไทย นอกจากนี้ การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างยังให้ความสำคัญกับเสาหลักที่มีการเปลี่ยนแปลงอันดับความสามารถในการแข่งขันอย่างมีนัยสำคัญควบคู่ไปด้วยเพื่อติดตามภาวะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยที่อาจเกิดขึ้น

2) หลักเกณฑ์การวิเคราะห์บนพื้นฐานของการจัดอันดับของ IMD

การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันเชิงโครงสร้างหรือระยะยาวของของไทยจะใช้การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจประจำปี 2552 ของ IMD เป็นฐานในการวิเคราะห์ผลการพัฒนาทางเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมาเพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน โดยตัวแปรทางเศรษฐกิจที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์จะต้องสามารถสะท้อนภาพรวมของการพัฒนาทางเศรษฐกิจของไทยได้ดี เช่น ราคาส่งออก ค่าครองชีพ การจ้างงาน ระดับผลผลิต การกระจายตัวของสาขาการผลิต ตลอดจนความสามารถในการบริหารจัดการของไทยโดยรวม

ทั้งนี้ วิธีการศึกษาจะใช้อันดับกึ่งกลางของจำนวนประเทศที่ได้รับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันประจำปี 2552 ของ IMD (57 ประเทศ) เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมา โดยตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีอันดับความสามารถในการแข่งขันดีกว่าอันดับกึ่งกลาง จะอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ และตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีอันดับความสามารถในการแข่งขันด้อยกว่าอันดับกึ่งกลาง จะอยู่ในเกณฑ์ที่ควรปรับปรุงแก้ไขต่อไป หลังจากนั้น นำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในอดีตของ IMD (รายงานการศึกษานี้ใช้อันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจประจำปี 2546 เป็นฐานเปรียบเทียบ) เพื่อกำหนดแบบแผนการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาของไทย พร้อมทั้งระบุจุดแข็ง-จุดอ่อน เชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทย

2. ภาพรวมสถานการณ์การแข่งขันของประเทศไทยประจำปี 2552

2.1 ข้อมูลของ WEF

ปี 2552 ประเทศไทยได้ถูกปรับลดอันดับลง 2 อันดับ จากอันดับที่ 34 ในปี 2551 มาเป็นอันดับที่ 36 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบสาเหตุที่สำคัญประกอบด้วย 1) ปัจจัยเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานลดลงจากอันดับที่ 36 ในปี 2551 มาเป็นอันดับที่ 40 ในปี 2552 โดยประสิทธิภาพของตลาดแรงงาน (Labour Market Efficiency) ลดลงถึง 12 อันดับ การศึกษาระดับสูงและการฝึกอบรมลดลงมา 4 อันดับ แต่ความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีดีขึ้น 3 อันดับและประสิทธิภาพของตลาดสินค้าดีขึ้น 2 อันดับ ในขณะที่ขนาดของตลาดไม่เปลี่ยนแปลง 2) ปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจก็ถูกปรับลดลง 1 อันดับจากอันดับที่ 46 มาอยู่ในอันดับที่ 47 โดยความเชี่ยวชาญและความทันสมัยทางธุรกิจ

ปรับตัวดีขึ้น แต่ปัจจัยด้านนวัตกรรมปรับตัวลดลง 3) ปัจจัยความต้องการของพื้นฐาน (Basic Requirements) แม้ว่าโดยภาพรวมไม่เปลี่ยนแปลง ยังคงอยู่ในอันดับที่ 43 เช่นเดียวกับปีที่แล้ว

ตารางที่ 2-1 ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม (Global Competitiveness Index : GCI) ปี 2548-2553

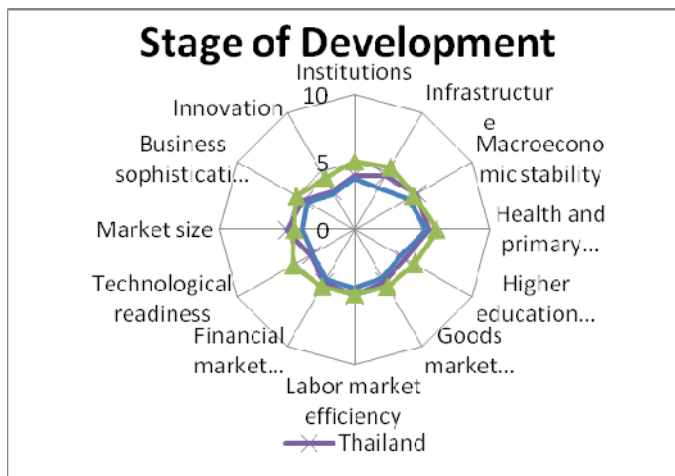
ประเทศไทย	2548-49	2549-50	2550-51	2551-52	2552-53
จำนวนประเทศ	117	125	131	134	133
ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม (Global Competitiveness Index : GCI)	33	35	28	34	36
1. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic Requirements)	34	38	40	43	43
1.1 สถาบัน (Institutions)	40	40	47	57	60
1.2 โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	37	38	30	29	40
1.3 เสถียรภาพเศรษฐกิจ (Macroeconomic Stability)	11	28	27	41	22
1.4 สุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Health and Primary Education)	85	84	63	58	61
2. ปัจจัยเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Efficiency Enhancers)	41	43	29	36	40
2.1 การศึกษาขั้นอุดมศึกษาและการฝึกอบรม (Higher Education and Training)	43	42	44	51	54
2.2 ประสิทธิภาพในตลาดสินค้า (Goods Market Efficiency)	-	-	34	46	44
2.3 ประสิทธิภาพในตลาดแรงงาน (Labour Market Efficiency)	-	-	11	13	25
2.4 ระดับการพัฒนาในตลาดการเงิน (Financial Market Sophistication)	-	-	-	49	49
2.5 ขนาดของตลาด (Market Size)	-	-	17	21	21
2.6 ความพร้อมทางเทคโนโลยี (Technology Readiness)	49	48	45	66	63
3. ปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ (Innovation Factors)	38	36	39	46	47
3.1 ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ (Business Sophistication)	39	40	40	46	43
3.2 นวัตกรรม (Innovation)	38	33	36	54	57

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ปัจจัยด้านสถาบันและปัจจัยด้านสุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐานถูกปรับตัวลดลงมา 3 อันดับเท่ากัน จากอันดับที่ 57 และ 58 ในปี 2551 มาเป็น 60 และ 61 ในปี 2552 ตามลำดับ สำหรับปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงอย่างมากจากอันดับที่ 29 ลงไปอยู่ในอันดับที่ 40 ในขณะที่ปัจจัยด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจมหภาคดีขึ้นจากอันดับที่ 41 ขึ้นมาเป็นอันดับที่ 22

พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยในแต่ละเสาหลัก พบว่าประเทศไทยซึ่งถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุน มีคะแนนในทุกเสาหลักสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน (แผนภาพที่ 2-1) อีกทั้งยังมีโอกาสที่จะยกระดับการพัฒนาไปสู่ประเทศในกลุ่มที่ก้าวหน้ากว่า (ประเทศขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม) ได้ โดยจะเห็นว่าคะแนนของไทยในกลุ่มเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ขนาดตลาด และศักยภาพของตลาดแรงงาน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศในกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม อย่างไรก็ตาม ต้องให้ความสำคัญกับกลุ่ม

ปัจจัยที่ยังต้องได้รับการปรับปรุง เช่น ประสิทธิภาพตลาดเงิน ประสิทธิภาพตลาดสินค้า ความเชี่ยวชาญ และทันสมัยของภาคธุรกิจ และสาธารณูปโภคพื้นฐาน พร้อมทั้งต้องเร่งยกระดับการพัฒนาสถาบัน พัฒนาความพร้อมเพื่อรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และนวัตกรรม เป็นต้น

แผนภาพที่ 2-1 ระดับความสามารถในการแข่งขันของไทยเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนและกลุ่มประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

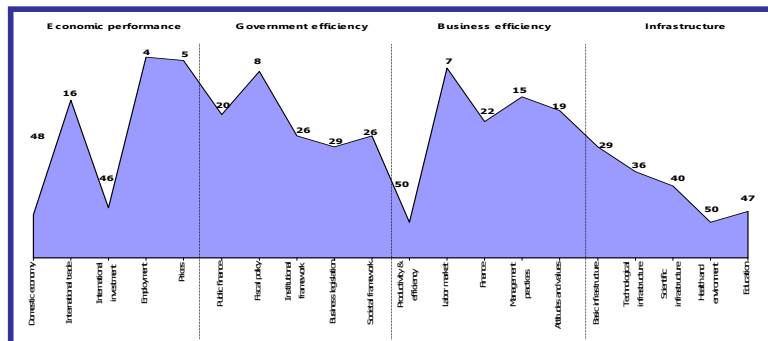
2.2 ข้อมูลจากสถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute of Management Development : IMD) ปี 2552 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับดีขึ้นจากอันดับที่ 27 ในปี 2551 เป็นอันดับ 26 เนื่องจากประสิทธิภาพของภาครัฐปรับตัวขึ้นหลายอันดับจากอันดับที่ 22 ในปี 2551 มาเป็นที่อันดับ 17 ในปี 2552 ขณะที่โครงสร้างพื้นฐานได้ถูกปรับลดลงจากอันดับที่ 39 ในปี 2551 มาอยู่ที่อันดับ 42 ในปี 2552 อันเป็นผลเนื่องมาจากความล่าช้าของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสำคัญ และในช่วงเวลาเดียวกัน สมรรถนะทางเศรษฐกิจปรับลดลงจากอันดับที่ 12 มาเป็นที่อันดับที่ 14 และประสิทธิภาพภาคเอกชนไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิม กล่าวคือ ยังคงอยู่ในอันดับที่ 25 เช่นเดียวกับปีที่แล้ว

ตารางที่ 2-2 ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย 4 ด้าน

ปี	2549	2550	2551	2552
อันดับรวม	32	33	27	26
1. สมรรถนะทางเศรษฐกิจ	21	15	12	14
1.1 เศรษฐกิจในประเทศ	55	47	48	48
1.2 การค้าระหว่างประเทศ	15	13	21	16
1.3 การลงทุนระหว่างประเทศ	47	45	47	46
1.4 การจ้างงาน	6	6	4	4
1.5 ระดับราคา	9	6	4	5
2. ประสิทธิภาพของภาครัฐ	21	27	22	17
2.1 ฐานการคลัง	21	16	29	20
2.2 นโยบายการคลัง	4	6	5	8
2.3 การอบการบริหารด้านสถาบัน	25	45	40	26
2.4 กฎหมายด้านธุรกิจ	33	37	29	29
2.5 การอบการบริหารด้านสังคม	39	40	36	26
3. ประสิทธิภาพของภาคเอกชน	28	34	25	25
3.1 ผลผลิตภาพและประสิทธิภาพ	48	48	48	50
3.2 ตลาดแรงงาน	6	7	3	7
3.3 การเงิน	41	44	31	22
3.4 การบริหารจัดการ	26	35	19	15
3.5 ทัศนคติและค่านิยม	20	30	20	19
4. โครงสร้างพื้นฐาน	48	48	39	42
4.1 สาธารณูปโภคพื้นฐาน	38	35	29	29
4.2 โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี	48	48	43	36
4.3 โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์	53	49	37	40
4.4 สุขภาพและสิ่งแวดล้อม	48	48	47	50
4.5 การศึกษา	48	46	43	47

ที่มา: IMD Yearbook 2006,2007,2008,2009

แผนภาพที่ 2-2 อันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยตามปัจจัยย่อยของ IMD ประจำปี 2552

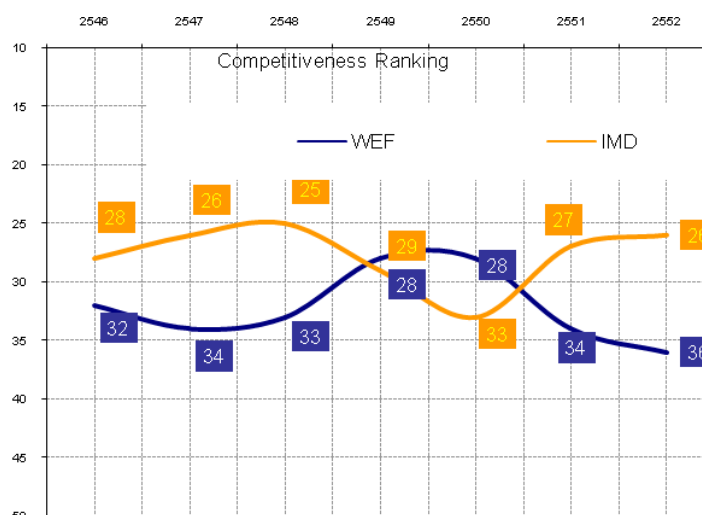
ที่มา: IMD Yearbook 2006,2007,2008,2009

2.3 เปรียบเทียบผลการการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD และ WEF

2.3.1. ภาพรวม

ผลการจัดอันดับความสามารถของการแข่งขันของ IMD และ WEF มีทิศทางที่ตรงกันข้ามกันหรือแตกต่างกัน กล่าวคือ WEF ลดอันดับของไทยให้แยกลง 2 อันดับ ในขณะที่ IMD เพิ่มอันดับของไทยให้ดีขึ้น 1 อันดับ ซึ่งมีสาเหตุที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้คือ

แผนภาพที่ 2-3 เปรียบเทียบอันดับความสามารถในการแข่งขันรวมของ WEF และ IMD

- 1) การให้น้ำหนักรวมเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยที่เป็นข้อมูลหตุยภูมิ (Hard data) กับปัจจัยที่เป็นการสำรวจความเห็น (Opinion survey) พบว่า WEF ให้น้ำหนักปัจจัยที่เป็นการสำรวจ

ความเห็นมากถึงร้อยละ 70 ในขณะที่ IMD ให้น้ำหนักปัจจัยที่เป็นความเห็นเพียงร้อยละ 45 ของคะแนนทั้งหมด

2) เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของไทยรายปัจจัยจากข้อมูลทุติยภูมิรายปัจจัยระหว่าง IMD และ WEF พบว่ามีผลของการวิเคราะห์ที่ไม่แตกต่างกัน เพราะเป็นข้อมูลที่เก็บเป็นประจำปี (Time Series) อย่างไรก็ตามมีข้อมูลเชิงประจักษ์บางตัวที่มีค่าแตกต่างกัน เพราะช่วงเวลาไม่ตรงกัน เช่น ค่าช่วงอายุขัยเฉลี่ย (Life Expectancy) ของ IMD ล้าสมัยกว่าของ WEF จึงทำให้ผลการวิเคราะห์แตกต่างกัน

3) เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานของไทยรายปัจจัย จากข้อมูลการสำรวจความเห็น โดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพภาคเอกชน สุขภาพและการศึกษา โครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค และเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยเปรียบเทียบระหว่างปี 2551 และ 2552 พบว่า ผลการประเมินความสามารถในการแข่งขันในกลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐในกรณีของไทยที่ดำเนินการโดย WEF และ IMD มีความแตกต่างกัน โดยการประเมินของ WEF ประสิทธิภาพภาครัฐในปี 2553 เทียบกับปี 2552 มีคะแนนลดลง ในขณะที่การประเมินของ IMD ให้คะแนนเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น สำหรับกลุ่มที่เหลือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาการให้น้ำหนัก พบว่าทั้ง WEF และ IMD มีความสอดคล้องกัน โดยให้น้ำหนักในกลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐมากที่สุด รองลงมาคือประสิทธิภาพภาครัฐ (ดูตารางที่ 2-3)

ตารางที่ 2-3 เปรียบเทียบผลการประเมินปัจจัยที่ได้จากการสำรวจความเห็น

	Δ Average Score 2008-09		Weight	
	WEF	IMD	WEF	IMD
เสถียรภาพของ ศก. มหภาค	-0.140	-0.177	1.82	2.81
ประสิทธิภาพภาครัฐ	-0.965	0.442	10.42	12.51
ประสิทธิภาพภาคธุรกิจ	-0.377	-0.073	15.60	20.73
สุขภาพและการศึกษา	0.127	0.722	3.68	8.04
โครงสร้างพื้นฐาน	0.737	0.316	1.48	8.57
เทคโนโลยีและนวัตกรรม	0.165	0.041	1.92	6.04
น้ำหนัก	-	-	34.92	58.69

2.3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอันดับและคะแนนความสามารถการแข่งขันรวม

2) IMD

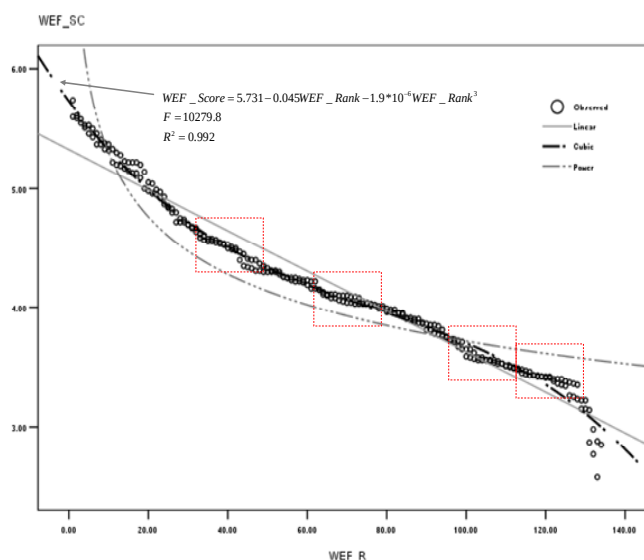
จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคะแนนและอันดับความสามารถในการแข่งขันรวม โดยใช้ข้อมูลอันดับและคะแนนของประเทศจำนวน 267 กรณี พบความสัมพันธ์ของคะแนนและอันดับ ซึ่งจากการ

ประมาณการแบบ Lagrange Polynomial Interpolation⁵ สามารถเขียนความสัมพันธ์ดังกล่าวออกมาได้ในรูปสมการดังนี้

$$\begin{aligned} \text{WEF_Score} &= 5.731 - 0.045\text{WEF_Rank} - 1.9 \times 10^{-6}\text{WEF_Rank}^3 \\ F &= 10279.8 \\ R^2 &= 0.992 \end{aligned}$$

ซึ่งจากสมการความสัมพันธ์ดังกล่าว สามารถประมาณค่าคะแนนที่ต้องใช้เพื่อให้อันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยดีขึ้นได้ เช่น หากต้องการเพิ่มอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยจากอันดับที่ 36 เป็นอันดับที่ 34 ต้องมีคะแนนรวมเพิ่มขึ้นอีก 0.103581 คะแนน โดยประมาณ (ขึ้นอยู่กับช่วงของอันดับ)

แผนภาพที่ 2-4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนและอันดับรวมของ WEF

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ในลักษณะนี้มีข้อจำกัดและอาจมีความคลาดเคลื่อนสูงเนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของความละเอียดของข้อมูล โดยพบว่าการเปลี่ยนแปลงของคะแนนที่มีระดับทศนิยมเพียง 4 ตำแหน่งสามารถมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงอันดับความสามารถในการแข่งขันได้ ดังนั้นระดับคะแนนที่ใช้ในการคำนวณความสัมพันธ์เพื่อให้มีความถูกต้องสูงที่สุดจำเป็นต้องมีทศนิยมอย่างน้อย 4 ตำแหน่งด้วยเช่นกัน แต่ในรายงาน Global Competitiveness Report ปี 2008-2009 มีการรายงานคะแนนในระดับทศนิยมเพียง 2 ตำแหน่งเท่านั้น ซึ่งทำให้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอันดับและคะแนน

⁵ Lagrange Polynomial Interpolation เป็นวิธีการหาสมการพหุนามเพื่อประมาณค่าฟังก์ชันที่แก้ปัญหาคความคลาดเคลื่อนของการ Interpolation ที่ใช้ฟังก์ชันที่อ้างอิงจุดฐาน (Tabular points) โดยการใช้น้ำหนักค่าเฉลี่ยของค่าฟังก์ชันที่ทราบจุดใกล้เคียงเชิงเส้นสามารถเขียนความสัมพันธ์ในรูปสมการได้ดังนี้

$$L_j(x) = \prod_{i=0, i \neq j}^n \frac{(x - x_i)}{(x_j - x_i)}$$

มีความคลาดเคลื่อนได้ โดยเฉพาะประเทศที่มีคะแนนและอันดับใกล้เคียงกันมาก (O_{Rank}/O_{Score} มีค่ามากกว่า 1 โดยสามารถสังเกตได้ว่าเส้นสมการจะมีความลาดชันน้อยในแผนภาพที่ 2-4)

2) IMD

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอันดับความสามารถในการแข่งขันรวม (Overall Rank) และคะแนนรวม (Overall Score) โดยใช้วิธีวิเคราะห์สมการถดถอย และการประมาณการแบบ Lagrange Polynomial Interpolation และแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน พบความสัมพันธ์ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างอันดับและคะแนนของประเทศไทย ในช่วงเวลา 7 ปี⁶ (พ.ศ. 2544 – 2551) พบว่าการเพิ่มขึ้นของอันดับ 1 อันดับ จะต้องใช้คะแนน 1.88 คะแนน⁷

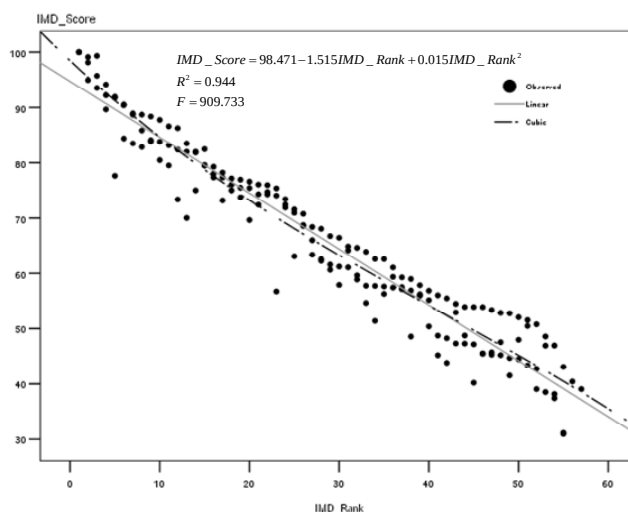
2) ความสัมพันธ์ระหว่างอันดับและคะแนนของแต่ละประเทศ รวม 169 กรณี ในช่วงเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2550– 2552) พบว่าการเพิ่มขึ้นของอันดับ 1 อันดับ จะต้องใช้คะแนน 1.011 คะแนน (ขึ้นอยู่กับช่วงของอันดับ) ดังแสดงสมการความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$IMD_Score = 98.471 - 1.515IMD_Rank + 0.015IMD_Rank^2$$

$$R^2 = 0.944$$

$$F = 909.733$$

แผนภาพที่ 2-5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนและอันดับรวมของ IMD

เป็นที่น่าสังเกตว่าคะแนนแต่ละคะแนนที่ได้ขึ้นอยู่กับการ 1) ค่าของ Standardized Value (STD)⁸ 2) ค่าถ่วงน้ำหนัก และ 3) การปรับคะแนนรวมทั้งหมดของทุกประเทศให้อยู่ในช่วง 0-100 คะแนน ดังนั้นการให้ความสำคัญกับเกณฑ์ชี้วัดที่มีค่าถ่วงน้ำหนักสูงจึงมีความสำคัญ

⁶ ยกเว้นปี 2546 ซึ่ง IMD มิได้รายงาน overall scoreboard ของทุกประเทศรวมกันในตารางเดียว

⁷ $R^2 = 0.665$ $F = 12.92$ $p\text{-value} = 0.01$ $N = 7$

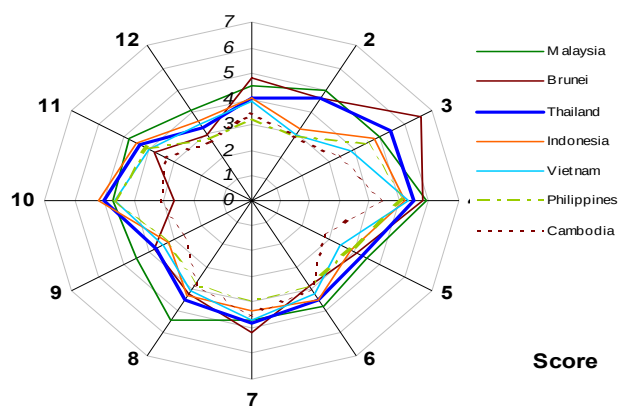
⁸ คำนวณจาก 3 ส่วนคือ ค่าจริงของเกณฑ์ชี้วัด ค่าเฉลี่ยของเกณฑ์ชี้วัด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของเกณฑ์ชี้วัด

2.4 เปรียบเทียบอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยกับต่างประเทศปี 2552

2.4.1 เปรียบเทียบกลุ่มอาเซียน

1) WEF เปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอาเซียน พบว่าประเทศไทยดีกว่าประเทศฟิลิปปินส์ กัมพูชา เวียดนามในทุกด้าน และประเทศไทยมีความได้เปรียบประเทศมาเลเซียเฉพาะด้านขนาดตลาดและเสถียรภาพของเศรษฐกิจมหภาค (ดูตารางที่ 2-4 และแผนภาพที่ 2-6)

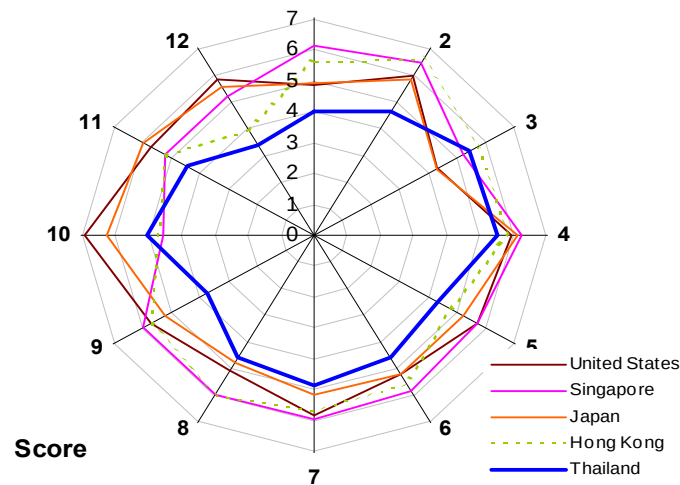
แผนภาพที่ 2-6 GCI เปรียบเทียบระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน

ตารางที่ 2-4 GCI เปรียบเทียบระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศอาเซียน

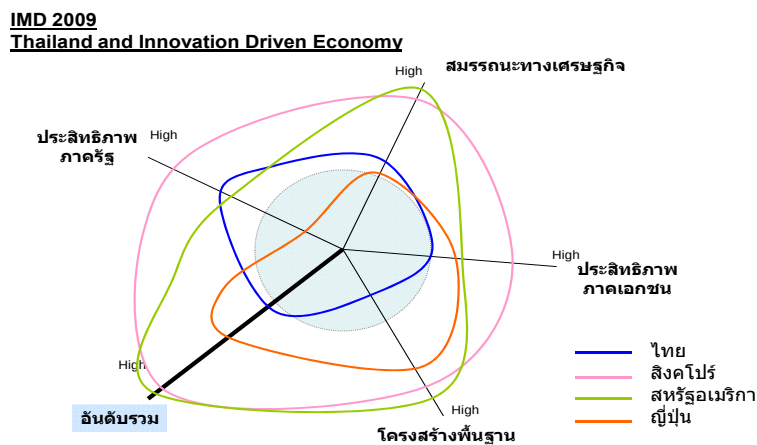
ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อินโดนีเซีย	เวียดนาม	ฟิลิปปินส์	กัมพูชา	ฮ่องกง
GCI	36	3	24	54	75	87	110	11
1. ปัจจัยพื้นฐาน	43	2	33	70	92	95	112	6
1.1 สถาบัน	60	1	43	58	63	113	92	11
1.2 โครงสร้างพื้นฐาน	40	4	26	84	94	98	95	2
1.3 เสถียรภาพเศรษฐกิจ	22	35	42	52	112	76	122	16
1.4 สุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน	61	13	34	82	76	93	1.7	43
2. ปัจจัยเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน	40	2	25	50	61	78	103	5
2.1 การศึกษาขั้นอุดมศึกษาและการฝึกอบรม	54	5	41	69	92	68	122	31
2.2 ประสิทธิภาพในตลาดสินค้า	44	1	30	41	67	95	85	2
2.3 ประสิทธิภาพในตลาดแรงงาน	25	1	31	75	38	113	52	4
2.4 ระดับการพัฒนาในตลาดการเงิน	49	2	6	61	82	93	94	1
2.5 ขนาดของตลาด	63	6	37	88	73	84	113	9
2.6 ความพร้อมทางเทคโนโลยี	21	39	28	16	38	35	92	27
3. ปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ	47	10	24	40	55	74	107	23
3.1 ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ	43	14	24	40	70	65	101	15
3.2 นวัตกรรม	57	8	24	39	44	99	107	28

แผนภาพที่ 2-8 GCI เปรียบเทียบระหว่างไทยกับกลุ่มประเทศขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

2) IMD พบว่า ในปี 2552 ประเทศไทยมีอันดับความสามารถในการแข่งขันที่ต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์ทุกเรื่อง แต่ดีกว่าสหรัฐอเมริกาในเรื่องเรื่องประสิทธิภาพภาครัฐ และดีกว่าญี่ปุ่นในเรื่องเรื่องประสิทธิภาพภาครัฐและสมรรถนะทางเศรษฐกิจ

แผนภาพที่ 2-9 การเปรียบเทียบอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยกับประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

ดังนั้น การเปรียบเทียบขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศอื่นๆ ที่ไทยต้องการจะแข่งขัน สามารถอ้างอิงได้ทั้ง WEF และ IMD ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การใช้งาน ถ้าต้องวิเคราะห์การใช้จ่ายเชิงโครงสร้างเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศก็ควรใช้ IMD และถ้าต้องวิเคราะห์ปัจจัยด้านการประกอบธุรกิจเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศก็ควรใช้ข้อมูลของ WEF เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การตีความหรือการวิเคราะห์ควรใช้ความระมัดระวังและต้องมีความเข้าใจอย่างแท้จริง เพราะทั้งสององค์กรใช้วิธี

การศึกษาไม่เหมือนกัน เช่น WEF ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่มาจากการสำรวจความคิดเห็นมากกว่าการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ และการให้น้ำหนักของ IMD ในแต่ละปัจจัยเท่ากัน ในขณะที่ WEF ให้น้ำหนักในแต่ละเสาหลักไม่เท่ากัน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม พิจารณาความสอดคล้องในภาพรวมของการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระหว่าง 2 สถาบันนี้ โดยเปรียบเทียบไทยกับประเทศอื่นๆ พบว่ามีความสอดคล้องกัน ยกเว้นกรณีของประเทศเกาหลีใต้ที่ WEF และ IMD มีการจัดอันดับในทิศทางที่ตรงข้ามกัน โดย WEF จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศเกาหลีใต้ดีกว่าไทย แต่ IMD จัดอันดับของเกาหลีใต้แย่กว่าไทย ซึ่งเป็นผลมาจากวิธีการจัดอันดับ (Methodology) ของแต่ละสถาบันแตกต่างกัน ผลการวิเคราะห์ในหัวข้อ 2.3 แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงคะแนนเพียงเล็กน้อยถึงปานกลางส่งผลกระทบต่อการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันอย่างมาก ดังนั้น การใช้ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันควรดำเนินการด้วยความระมัดระวังและคำนึงถึงข้อจำกัดของวิธีการจัดอันดับนี้ด้วย

ตารางที่ 2-6 เปรียบเทียบอันดับความสามารถในการแข่งขันรวมของ IMD และ WEF
ปี 2551 และ ปี 2552

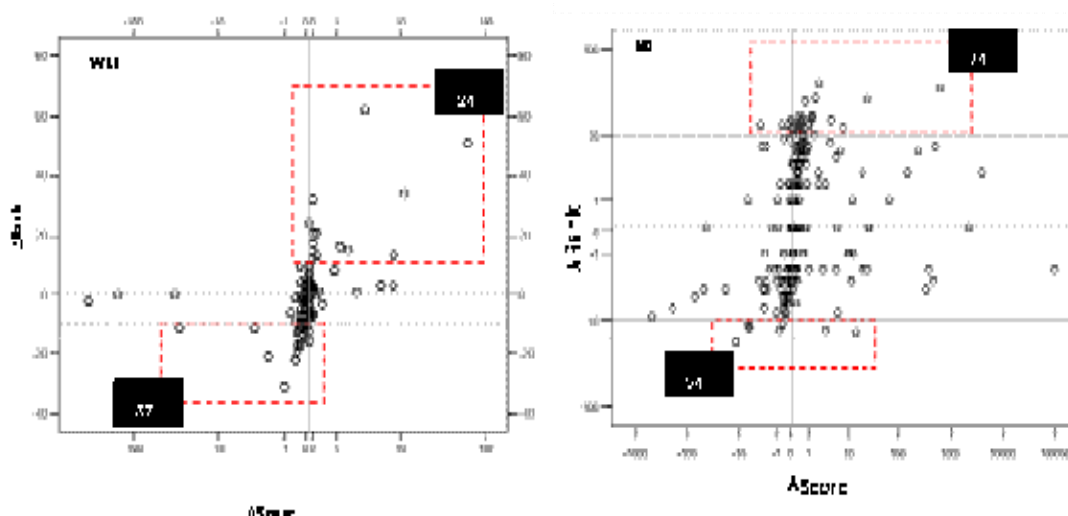
ประเทศ	WEF		IMD	
	2551	2552	2551	2552
สหรัฐอเมริกา	1	2	1	1
สิงคโปร์	5	3	2	3
ญี่ปุ่น	9	8	22	17
ฮ่องกง	11	11	3	2
ไต้หวัน	17	12	13	23
เกาหลีใต้	13	19	31	27
มาเลเซีย	21	24	19	18
จีน	30	29	17	20
ไทย	34	36	27	26
อินโดนีเซีย	55	54	51	42
ฟิลิปปินส์	71	87	40	43

3. เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของอันดับและคะแนน โดย WEF และ IMD ปี 2008-2009 (รายปัจจัยย่อย ระยะสั้น)

การเปลี่ยนแปลงอันดับและค่าเกณฑ์ชี้วัดด้านความสามารถในการแข่งขันของประเทศระยะสั้นสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งที่สำคัญของประเทศไทยได้ โดยมีหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ที่สำคัญ ดังนี้ 1) พิจารณาการให้น้ำหนักในแต่ละปัจจัย โดยปัจจัยที่มีน้ำหนักมากจะมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศมากกว่าปัจจัยที่มีน้ำหนักน้อย (รายละเอียดในข้อ 2) 2) การจัดอันดับของแต่ละปัจจัยจะให้ความสำคัญกับอันดับที่

ปรับตัวดีขึ้น 10 อันดับหรือมากกว่าโดยถือว่าเป็นจุดแข็ง ในทางตรงกันข้าม ถ้าอันดับปรับลดลง 10 หรือมากกว่าถือว่าเป็นจุดอ่อนที่ต้องแก้ไข 3) จะให้ความสำคัญกับการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีความใกล้เคียงกัน หรือมีวัตถุประสงค์ในการประเมินความสามารถในการแข่งขันเหมือนกันและสามารถเปรียบเทียบกันได้ในระหว่าง IMD และ WEF

แผนภาพที่ 3-1 เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของอันดับและคะแนน ปี 2551-2552

จากผลการจัดอันดับ พบว่าเกณฑ์ชี้วัดของ IMD ที่ปรับตัวดีขึ้นมีทั้งสิ้น 114 เกณฑ์ ชี้วัดที่ปรับตัวแยลงมีจำนวน 90 เกณฑ์ และเกณฑ์ชี้วัดที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจำนวน 27 เกณฑ์ จากจำนวนเกณฑ์ที่เปรียบเทียบได้ระหว่างปี 2551 และ 2552 ทั้งหมด 231 เกณฑ์ โดยกลุ่มที่ปรับตัวดีขึ้น คือ กลุ่มประสิทธิภาพของภาครัฐเพิ่มขึ้นหลายอันดับจากอันดับที่ 22 ในปี 2551 มาอยู่ที่อันดับ 17 ในปี 2552 ขณะที่โครงสร้างพื้นฐานได้ถูกปรับลดลงจากอันดับที่ 39 มาอยู่อันดับที่ 42 อันเป็นผลมาจากความล่าช้าของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งสมรรถนะทางเศรษฐกิจลดลงจากอันดับ 12 มาอยู่ที่อันดับ 14 แต่ประสิทธิภาพภาคเอกชนไม่เปลี่ยนแปลง โดยยังคงอยู่ในอันดับที่ 25 เช่นเดียวกับปีที่แล้ว

สำหรับผลการจัดอันดับของ WEF พบว่าเกณฑ์ชี้วัดที่ปรับตัวดีขึ้นมี 47 เกณฑ์จากจำนวนเกณฑ์ที่เปรียบเทียบได้ระหว่างปี 2551 และ 2552 ทั้งหมด 110 เกณฑ์ โดยเฉพาะปัจจัยด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้น 19 อันดับ จากอันดับที่ 41 ในปี 2551 มาเป็นอันดับที่ 22 ในปี 2552 ความพร้อมในการรับเทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญและทันสมัยในการดำเนินธุรกิจดีขึ้น 3 อันดับเท่ากัน ส่วนเกณฑ์ชี้วัดที่ปรับตัวแยลงมีจำนวน 55 เกณฑ์ โดยปัจจัยด้านตลาดแรงงานลดลงถึง 12 อันดับ จากอันดับที่ 13 มาเป็นอันดับที่ 25 สาเหตุหลักมาจากความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้างแยลง และ

โอกาสของสตรีเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อยลง เป็นต้น ในขณะที่เกณฑ์ชีวิตที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอันดับมีจำนวน 8 เกณฑ์

อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า จากการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของอันดับโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิพบว่ามีความสอดคล้องกันและไม่แตกต่างกันมากนักทั้ง IMD และ WEF ในขณะที่ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นยังมีความขัดแย้งกันหลายส่วน โดยเฉพาะด้านประสิทธิภาพภาครัฐ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1.1 การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (++)

ผลการจัดอันดับของ WEF เมื่อเปรียบเทียบอันดับและผลการดำเนินงานระยะสั้น (ระหว่างปี 2551 และ 2552) พบว่า มีเกณฑ์ชีวิตที่มีอันดับและผลการดำเนินงานปรับตัวดีขึ้นพร้อมกันจำนวนทั้งสิ้น 24 เกณฑ์ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐ และโครงสร้างพื้นฐาน ในขณะที่ผลการจัดอันดับของ IMD เมื่อเปรียบเทียบอันดับและผลการดำเนินงานระยะสั้น (ระหว่างปี 2551 และ 2552) เช่นกัน พบว่ามีเกณฑ์ชีวิตที่มีอันดับและผลการดำเนินงานเพิ่มขึ้นพร้อมกันจำนวนทั้งสิ้น 74 เกณฑ์ โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานและกลุ่มประสิทธิภาพรัฐ

ตาราง ที่ 3.1 จำนวนของเกณฑ์ชีวิตที่และค่าเกณฑ์ชีวิตที่ปรับตัวดีขึ้น โดย WEF

น้ำหนัก	เกณฑ์ชีวิต	2551	2552	อันดับขึ้น	คะแนนสูงขึ้น	ชนิดข้อมูล
1.39	Soundness of banks	75	43	32	0.1	S
0.25	Business impact of rules on FDI	68	44	24	0.0	S
0.38	Control of international distribution	83	62	21	0.1	S
0.25	Prevalence of trade barriers	101	80	21	0.2	S
0.69	Restriction on capital flows	104	87	17	0.1	S
0.58	Effectiveness of anti-monopoly policy	66	53	13	0.2	S
0.38	Value chain breadth	54	42	12	0.1	S
0.69	Hiring and firing practices	39	29	10	0.0	S
2.00	Government surplus/deficit*	96	34	62	3.2	H
1.04	Mobile telephone subscriptions*	72	21	51	60.9	H
0.63	Infant mortality*	70	36	34	11.0	H
1.04	Broadband Internet subscribers*	94	78	16	1.2	H
0.69	Strength of investor protection*	26	11	15	1.7	H
0.25	Imports as a percentage of GDP*	35	22	13	8.0	H

ตารางที่ 3.2 จำนวนของเกณฑ์ชีวิตที่อันดับและค่าเกณฑ์ชีวิตที่ปรับตัวดีขึ้น โดย IMD

ปัจจัยย่อย	2551	2552	ดีขึ้น
Government budget surplus/deficit	44	29	15
Management of public finances	43	33	10
Real short-term interest rate	30	17	13
Cost of capital	31	7	24
Central bank policy	51	24	27
Exchange rate stability	19	4	15
Legal and regulatory framework	34	21	13
Transparency	46	29	17
Investment incentives	26	13	13
Immigration laws	29	17	12
Social cohesion	35	19	16
Equal opportunity	38	23	15
Exports of goods - growth	29	9	20
Exchange rates	47	8	39
Direct investment stocks abroad	41	24	17
Employment – growth	39	6	33
Large corporations	27	15	12
Labor force growth	26	16	10
Shareholders' rights	29	19	10
Financial institutions' transparency	23	9	14
Adaptability of companies	29	12	17
Mobile telephone subscribers	47	12	35
Environmental laws	34	21	13
Higher education achievement	39	14	25
Educational system	45	30	15

โดยสามารถพิจารณาปัจจัยที่มีการปรับตัวของอันดับเพิ่มขึ้นสอดคล้องกันทั้ง IMD และ WEF แยกตามกลุ่มปัจจัยแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1) กลุ่มเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

ในกลุ่มนี้มีปัจจัย 2 ด้านที่ปรับตัวดีขึ้นและสอดคล้องกันอย่างชัดเจนคือ ความแข็งแกร่งของระบบธนาคาร และขนาดของตลาดในประเทศ ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างที่สำคัญมากต่อระบบเศรษฐกิจไทย และน่าจะเป็นจุดแข็งส่วนหนึ่งที่ทำให้ไทยสามารถรับมือกับภาวะเศรษฐกิจที่ทรุดตัวในช่วงเวลาที่ผ่านมาและฟื้นตัวเองได้ในระยะเวลาอันสั้น

ตารางที่ 3.3 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่ปรับตัวดีขึ้น

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Banking sector assets	1	H	Soundness of banks	32	0.1
Domestic market size	0	H	Domestic market size index	1	H

2) กลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐ

ในกลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐนี้มีปัจจัยที่ปรับตัวดีขึ้นและสอดคล้องกันทั้ง IMD และ WEF อยู่ 6 ด้านคือ ระเบียบด้านแรงงาน มาตรการการส่งเสริมการลงทุน การกีดกันทางการค้า การส่งเสริมการแข่งขันและป้องกันการผูกขาดในประเทศ ระเบียบของตลาดทุน และความโปร่งใสของภาครัฐ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้มีการลงทุนและขยายการค้าเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในภาวะวิกฤต ซึ่งได้ผลดี ในขณะที่ความโปร่งใสของภาครัฐแม้จะมีกระแสและข้อกังขาอยู่บ้าง แต่จากผลการสำรวจที่สอดคล้องกันของ IMD และ WEF น่าจะสะท้อนให้เห็นว่าอย่างน้อย มีการปรับตัวดีขึ้นโดยการสำรวจของ IMD (แม้ WEF จะให้ผลคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง)

ตารางที่ 3.4 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐที่ปรับตัวดีขึ้น

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Transparency	17	1.27	Transparency of government policymaking	0	0.0
Bribing and corruption	0	-0.04			
Foreign investors	4	0.40	Prevalence of foreign ownership	9	0.0
Labor regulations	1	0.13	Hiring and firing practices	10	0.0
Immigration laws	12	0.30	Flexibility of wage determination	2	0.0
Investment incentives	13	0.33	Restriction on capital flows	17	0.1
			Business impact of rules on FDI	24	0.0
Protectionism	2	-0.14	Prevalence of trade barriers	21	0.2
Competition legislation	1	0.13	Effectiveness of anti-monopoly policy	13	0.2
Capital markets	9	-0.16	Regulation of securities exchanges	0	-0.3

3) กลุ่มประสิทธิภาพภาคเอกชน

ในกลุ่มประสิทธิภาพภาคเอกชนพบว่าปัจจัยที่ปรับตัวดีขึ้นมีทั้งหมด 6 ด้าน คือ จริยธรรมภาคธุรกิจและความรับผิดชอบต่อสังคม ประสิทธิภาพของธุรกิจการเงินการธนาคาร การจูงใจและให้ผลตอบแทนพนักงาน วัฒนธรรมและค่านิยมในประเทศที่ส่งเสริมระบบการแข่งขัน ประสิทธิภาพการผลิต และการปกป้องสิทธิของผู้ถือหุ้น ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นปัจจัยเชิงโครงสร้างที่ส่งเสริมความแข็งแกร่งของระบบเศรษฐกิจไทย

ตารางที่ 3.5 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มประสิทธิภาพของภาคเอกชนที่ปรับตัวดีขึ้น

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Social responsibility	3	0.19	Ethical behavior of firms	5	-0.1
Ethical practices	2	0.10			
Banking and financial services	13	-0.23	Financial market sophistication	4	0.0
Financial institutions' transparency	14	0.06	Ease of access to loans	9	-0.3
Financial risk factor	12	-0.05			
Attracting and retaining talents	4	0.03	Pay and productivity	5	-0.1
National culture	2	0.13	Degree of customer orientation	3	0.1
Value system	3	0.22	Nature of competitive advantage	4	0.0
Attitudes toward globalization	8	0.44	Intensity of local competition	4	0.0
Productivity of companies	0	0.04	Production process sophistication	2	0.0
Large corporations	12	0.09	Local supplier quantity	1	0.0
Shareholders' rights	10	0.01	Protection of minority shareholders' interests	3	-0.1

4) กลุ่มการให้บริการสุขภาพและการศึกษา

ปัจจัยในกลุ่มนี้ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้ชัดเจนนัก แต่โดยนัยจะเห็นว่าปัจจัยด้านการศึกษาที่เป็นเชิงปริมาณมีการปรับตัวดีขึ้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า WEF ไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเมื่อเทียบกับ IMD ที่มีปัจจัยชี้วัดด้านนี้หลายตัวและชี้ว่ามีการปรับตัวดีขึ้นในช่วงที่มีการสำรวจ

ตารางที่ 3.6 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มการให้บริการสุขภาพและการศึกษา ที่ปรับตัวดีขึ้น

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Health problems	7	0.93	Internet access in schools	1	0.1
Sustainable development	2	0.03	Tertiary enrollment*	1	H
Quality of life	5	0.43	Education expenditure*	2	H
Environmental laws	13	0.46	Education expenditure*	2	H
Qualified engineers	4	0.8	Primary enrollment*	8	H
Pollution problems	6	0.65	Infant Mortality	34	H

5) กลุ่มโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค

ในกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานมีปัจจัยที่ปรับตัวดีขึ้นสอดคล้องกัน 4 ด้าน คือ ปัจจัยพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศ ทางน้ำ โครงสร้างและคุณภาพของพลังงาน และจำนวนการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานด้านอื่นๆ ยังมีผลการสำรวจที่ขัดแย้งกัน

ตารางที่ 3.7 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานที่ปรับตัวดีขึ้น

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Quality of air transportation	0	0.09	Quality of air transport infrastructure	2	0.1
Energy infrastructure	2	0.41	Quality of electricity supply	2	0.0
Future energy supply	2	0.28			
Water transportation	2	0.19	Quality of port infrastructure	1	0.3
Mobile telephone subscribers	35	H	Mobile telephone subscriptions	51	H

6) กลุ่มเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ปัจจัยที่ปรับตัวดีขึ้นสอดคล้องกันทั้ง IMD และ WEF คือ การลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา ซึ่งให้เห็นว่าภาคเอกชนเริ่มให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมากขึ้น แม้ว่าจะยังอยู่ในระดับเริ่มต้น เพราะทั้งในปัจจุบันและอนาคตภาคเอกชนจะต้องเป็นผู้นำด้านการพัฒนา โดยเฉพาะด้านนี้เพื่อปรับระบบการผลิตสู่ระบบการผลิตฐานความรู้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยก็สามารถผลิตนักนักวิทยาศาสตร์และวิศวกรที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่า WEF จะให้ความสำคัญกับปัจจัยชี้วัดด้านวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม มากกว่า IMD

ตารางที่ 3.8 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ปรับตัวดีขึ้น

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Funding for technological development	2	0.00	Company spending on R&D	7	0.0
			Total R&D personnel nationwide	0	H
			Business expenditure on R&D	6	H
			Total expenditure on R&D	7	H
Development and application of technology	6	0.48	Availability of scientists and engineers	2	-0.1
Cyber security	1	-0.14	Capacity for innovation	5	-0.1
			Scientific articles	0	0

3.1.2 การเปลี่ยนแปลงในเชิงลบและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (- -)

จากการเปรียบเทียบอันดับและค่าเกณฑ์ชี้วัดของไทยระหว่างปี 2551 และ 2552 พบว่า ผลการจัดอันดับของ WEF มีการปรับตัวแย่งทั้งอันดับและผลการดำเนินงานจำนวนทั้งสิ้น 37 ปัจจัย โดยกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงอันดับแย่งมากกว่า 10 อันดับและมากที่สุด คือ กลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐ โดยเฉพาะเรื่องของการมีสถาบันที่อ่อนแอ ในขณะที่ IMD มีอันดับและผลการดำเนินงานลดลงพร้อมกัน 54 ปัจจัย ปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนมากที่สุดและมากกว่า 10 คือ ปัญหาแรงงาน เช่น จำนวนแรงงานสตรีต่อแรงงาน

รวมทั้งหมดลดลง การฝึกอบรมแรงงานลดลง รองลงมาคือ ปัญหาความสามารถในการส่งออกด้านบริการ พาณิชย์ลดลง

ตารางที่ 3.9 ปัจจัยย่อยที่มีอันดับปรับตัวแยลงมากกว่า 10 อันดับ โดย WEF

ปัจจัยย่อย	2551	2552	แยลง
Business costs of crime and violence	50	61	-11
Organized crime	63	73	-10
National savings rate*	23	34	-11
Inflation*	30	41	-11
Extent and effect of taxation	27	40	-13
Intellectual property protection	55	77	-22
Favoritism in decisions of government officials	49	66	-17
Reliability of police services	71	88	-17
No. of procedures required to start a business*	44	60	-16
Time required to start a business*	77	89	-12
Agricultural policy costs	52	70	-18
Legal rights index*	52	83	-31
Extent of staff training	51	62	-11
Cooperation in labor-employer relations	17	28	-11
Female participation in labor force*	38	53	-15
Business impact of malaria	60	79	-19
Life expectancy*	66	87	-21
Quality of the educational system	53	67	-14
Quality of management schools	49	59	-10
Extent of staff training	51	62	-11
Property rights	61	73	-12
Gov't procurement of advanced tech products	48	58	-10

ตารางที่ 3.10 ปัจจัยย่อยที่มีอันดับปรับตัวแยลงมากกว่า 10 อันดับ โดย IMD

ปัจจัยย่อย	2551	2552	แยลง
Current account balance	13	25	-12
Exports of commercial services	27	43	-16
Relocation threats of services	37	48	-11
Employment	10	23	-13
Consumer price inflation	17	30	-13
Employee training	17	30	-13
Female labor force	1	20	-19
Corporate boards	10	21	-11

โดยสามารถพิจารณาปัจจัยที่มีการปรับตัวของอันดับลดลงสอดคล้องกันทั้ง IMD และ WEF แยกตามกลุ่มปัจจัยแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1) กลุ่มเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

ผลการวิเคราะห์ของทั้ง IMD และ WEF พบว่าปัจจัยที่มีการปรับตัวของอันดับแย่งสอดคล้องกัน ประกอบไปด้วย หนี้สาธารณะ อัตราเงินเฟ้อ และผลกระทบจากระบบภาษี ในขณะที่เสถียรภาพทางการเมือง และการก่อความไม่สงบในสังคมยังคงเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข และมีการปรับตัวแย่งในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 3.11 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่ปรับตัวแย่ง

IMD's Criteria	Δ RANK	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Total general government debt	-14	H	Government debt	0	H
Diversification of the economy	-3	-0.58	Business costs of crime and violence	-11	-0.3
Relocation threats of services	-11	-0.54	Organized crime	-10	-0.1
Parallel economy	-1	-0.46	Extent and effect of taxation	-13	-0.4
Relocation threats of production	-3	-0.42			
Risk of political instability	-3	-0.12			
Consumer price inflation	-13	H	Inflation	-11	H

2) กลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐ

เกณฑ์ชี้วัดที่มีอันดับและค่าเกณฑ์ชี้วัดผลงานปรับตัวแย่งสอดคล้องกันทั้ง IMD และ WEF ที่เห็นชัดเจนคือการกระจายงบประมาณของรัฐ ซึ่งสะท้อนภาพของความอ่อนแอของสถาบันของรัฐ โดยเฉพาะในประเด็นความไม่โปร่งใสในการประมูลงานจากภาครัฐและการเปิดโอกาสให้ผู้ประมูลจากต่างประเทศได้มีสิทธิเข้ามาประมูล เป็นต้น แต่อันดับและผลงานลดลงไม่มากนักเมื่อเทียบกับของ WEF ในขณะที่ปัจจัยด้านกฎระเบียบทางภาษียังคงเป็นปัญหาที่ได้รับการแก้ไข

ตารางที่ 3.12 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐที่ปรับตัวแย่ง

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Subsidies	-3	-0.06	Diversion of public funds	-7	-0.1
Real personal taxes	-5	-0.25	Laws relating to ICT	-7	0.0
Real corporate taxes	-4	-0.68	Intellectual property protection	-22	-0.5
Tax evasion	-2	-0.06			
Public sector contracts	-5	-0.50			
Bureaucracy	-2	-0.21			

3) กลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐกิจ

เกณฑ์ชี้วัดที่มีอันดับและค่าเกณฑ์ชี้วัดผลงานปรับตัวแย่งสอดคล้องกัน ทั้งของ IMD และ WEF มี 2 ด้านคือ ปัญหาประสิทธิภาพของคณะผู้บริหารภาคเอกชนซึ่งเป็นปัญหา โครงสร้างและระบบมากกว่าปัญหาประสิทธิภาพของตัวบุคคล และปัญหาแรงงาน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับ ข้อพิพาทแรงงานและสัดส่วนแรงงาน เช่น สัดส่วนแรงงานสตรีต่อแรงงานทั้งหมดลดลง การให้ความสำคัญ กับการฝึกอบรมแรงงานในภาคเอกชนลดลง รวมทั้งปัญหาสมองไหล เป็นต้น สะท้อนภาพให้เห็นถึง ธรรมชาติของสถานการณ์ปัญหาแรงงานในภาวะวิกฤตได้ดี

ตารางที่ 3.13 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มประสิทธิภาพของภาครัฐกิจที่ปรับตัวแย่ง

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Labor relations	-8	-0.42	Cooperation in labor-employer relations	-11	-0.2
Brain drain	-7	-0.45	Brain drain	-1	-0.1
Corporate boards	-11	-0.54	Efficacy of corporate boards	-7	-0.2
Employee training	-13	-0.79	Extent of staff training	-11	-0.1
Customer satisfaction	0	-0.10	Buyer sophistication	-2	-0.2
Image abroad	-8	-1.00	Firm-level technology absorption	0	0.0
Corporate values	-2	-0.23	State of cluster development	-4	0.0
Entrepreneurship	-2	-0.21	Financing through local equity market	-1	-0.5
Worker motivation	-5	-0.39	Reliance on professional management	-2	-0.2
Flexibility and adaptability	-2	0.16	Willingness to delegate authority	-9	-0.5
Need for economic and social reforms	-5	-0.19			
Skilled labor	-6	0.16			
Foreign high-skilled people	-2	0.21			
Female Labour Force	-19	H	Female Participation in Labour Force	-15	H

4) กลุ่มสุขภาพและการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ในส่วนของการศึกษาทั้งของ IMD และ WEF พบว่าการ จัดระบบการศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐกิจ การขาดคุณภาพของระบบการศึกษา และการขาดผู้มีทักษะด้านภาษาจำนวนมากเพียงพอ ตลอดจนผลกระทบโรคมาเลเรียและวัณโรค และเป็น ที่น่าสังเกตว่า WEF ให้ความสำคัญกับรายละเอียดด้านปัจจัยสุขภาพมากกว่า IMD

ตารางที่ 3.14 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มสุขภาพและการศึกษาที่ปรับตัวแย่ง

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
University education	-2	-0.10	Quality of primary education	-5	-0.3
Education in finance			Local availability of research and training services	-3	0.0
Language skills	-4	-0.17	Quality of management schools	-10	-0.2
Knowledge transfer	0	-0.04	Quality of math and science education	-7	-0.3
Health infrastructure	-3	0.09	Business impact of malaria	-19	-0.4
Pollution problems	6	0.65	Business impact of tuberculosis	-9	-0.2
			Business impact of HIV/AIDS	-7	-0.2

5) กลุ่มโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณูปโภค

ไม่พบปัจจัยที่มีการปรับอันดับลดลง ที่สอดคล้องกันระหว่าง IMD และ WEF

6) กลุ่มเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ผลจากการวิเคราะห์ของ IMD และ WEF พบว่า แม้ว่าภาคเอกชนให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนามากขึ้น แต่ยังไม่มากพอที่จะปรับระบบการผลิตสู่ระบบการผลิตฐานความรู้มากขึ้น จึงทำให้การส่งออกสินค้าเทคโนโลยีสูงลดลง เพราะประเทศสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยต้นทุนแรงงานต่ำ ต้องอาศัยการวิจัยพื้นฐานและวิทยาศาสตร์มากขึ้น แต่ผลจากการวิเคราะห์พบว่า การวิจัยพื้นฐาน และการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับต่ำ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญายังเป็นปัญหา ทั้งจำนวนการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาและคุณภาพ และต้องเผชิญกับปัญหาด้านสถาบันวิจัย โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ ยังขาดคุณภาพและมีปริมาณน้อยที่จะให้บริการกับภาคเอกชน รวมทั้งความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาระหว่างภาคเอกชนและสถาบันการศึกษายังมีน้อย เป็นต้น

ตารางที่ 3.15 เกณฑ์ชี้วัดสำคัญในกลุ่มเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ปรับตัวแย่ลง

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Intellectual property rights	-2	-0.25	Property rights	-12	-0.4
Scientific research	-6	-0.22	Quality of scientific research institutions	-3	-0.2
Technological regulation	-8	-0.31	University-industry collaboration in R&D	-6	0.1
Basic research	-6	-0.15			
Science in schools	-5	-0.15			

3.2 เปลี่ยนแปลงอันดับที่มีความขัดแย้งกันระหว่าง WEF และ IMD

จากการวิเคราะห์อันดับความสามารถในการแข่งขันเปรียบเทียบระหว่าง IMD และ WEF พบว่ามีปัจจัยหลายตัวที่มีผลการสำรวจขัดแย้งกัน โดยเฉพาะปัจจัยในกลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐ โดยสามารถจำแนกออกเป็น 5 กลุ่มดังนี้

1) **ด้านประสิทธิภาพภาครัฐ** ที่เห็นชัดเจน เช่น ระบบกระบวนการยุติธรรมและกฎหมาย ประสิทธิภาพการตัดสินใจเชิงนโยบายของภาครัฐ และกฎระเบียบในการประกอบธุรกิจ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มนี้เป็นตัวแปรที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงอันดับรวมของไทยมีความแตกต่างกันระหว่าง IMD (ดีขึ้น) และ WEF (แย่ลง)

ตารางที่ 3-16 เกณฑ์ชี้วัดในกลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐที่ปรับตัวสวนทางกัน

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Legal and regulatory framework	13	1.00	Efficiency of legal framework in challenging regs	-1	-0.1
Justice	6	0.83	Judicial independence	-1	-0.2
			Reliability of police services	-17	-0.4
Government decisions	8	0.49	Favoritism in decisions of government officials	-17	-0.3
Adaptability of government policy	5	0.60	Agricultural policy costs	-18	-0.3
Ease of doing business	1	0.08	Burden of government regulation	-3	0.0
Creation of firms	-2	0.13	Burden of customs procedures	-8	0.0
Management of public finances	10	1.53	Wastefulness of government spending	-9	-0.3

3) **ด้านประสิทธิภาพภาครัฐกิจ** ที่เห็นชัดเจน เช่น มาตรฐานความน่าเชื่อถือของระบบตรวจสอบบัญชี และความสามารถในการตลาดต่างประเทศ

ตารางที่ 3-17 เกณฑ์ชี้วัดในกลุ่มประสิทธิภาพภาครัฐกิจที่ปรับตัวสวนทางกัน

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
International experience	-6	-0.50	Control of international distribution	21	0.1
Customer satisfaction	0	-0.10	Buyer sophistication	-2	-0.2
Auditing and accounting practices	-3	-0.30	Strength of auditing and reporting standards	6	0.0

4) **ด้านสุขภาพและการศึกษา** ระบบการศึกษาและปัจจัยด้านสุขภาพและคุณภาพชีวิต ยังคงมีความขัดแย้งกัน ซึ่งต้องมีการพิจารณาในรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงต่อไป

ตารางที่ 3-18 เกณฑ์ชี้วัดในกลุ่มสุขภาพและการศึกษาที่ปรับตัวสวนทางกัน

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Educational system	15	4.22	Quality of the educational system	-14	-0.2
Knowledge transfer	0	-0.04	Quality of math and science education	-7	-0.3
			Internet access in schools	1	0.1
Health problems	7	0.93	Business impact of malaria	-19	-0.4
Quality of life	5	0.43	Business impact of tuberculosis	-9	-0.2
			Business impact of HIV/AIDS	-7	-0.2
Life expectancy at birth	3	H	Life expectancy	-21	H

4) **ด้านโครงสร้างพื้นฐาน** โครงสร้างพื้นฐานทางถนน และทางราง รวมทั้งคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งระบบยังคงเป็นประเด็นที่มีความขัดแย้งกัน ในขณะที่โครงสร้างพื้นฐานทางน้ำและอากาศมีการปรับตัวที่ดีขึ้นและสอดคล้องกัน

ตารางที่ 3-19 เกณฑ์ชี้วัดในกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานที่ปรับตัวสวนทางกัน

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Distribution infrastructure	8	0.66	Quality of overall infrastructure	-6	0.0
Maintenance and development	4	0.36	Quality of railroad infrastructure	-4	-0.1
Communications technology	0	0.22	Quality of roads	-3	0.0

5) **ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม** ปัจจัยที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน คือ ปัญหาความร่วมมือระหว่างภาคส่วนด้านการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่ง IMD และ WEF มีความเห็นในทิศทางตรงข้ามกัน

ตารางที่ 3-20 เกณฑ์ชี้วัดในกลุ่มเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ปรับตัวสวนทางกัน

IMD's Criteria	Δ Rank	Δ Score	WEF's Criteria	Δ Rank	Δ Score
Public and private sector ventures	4	0.06	Gov't proc. of advanced tech products	-10	-0.1
Information technology skills	4	0.26	Availability of latest technologies	-3	0.0
Technological cooperation	6	0.13	University-industry collaboration in R&D	-6	0.1

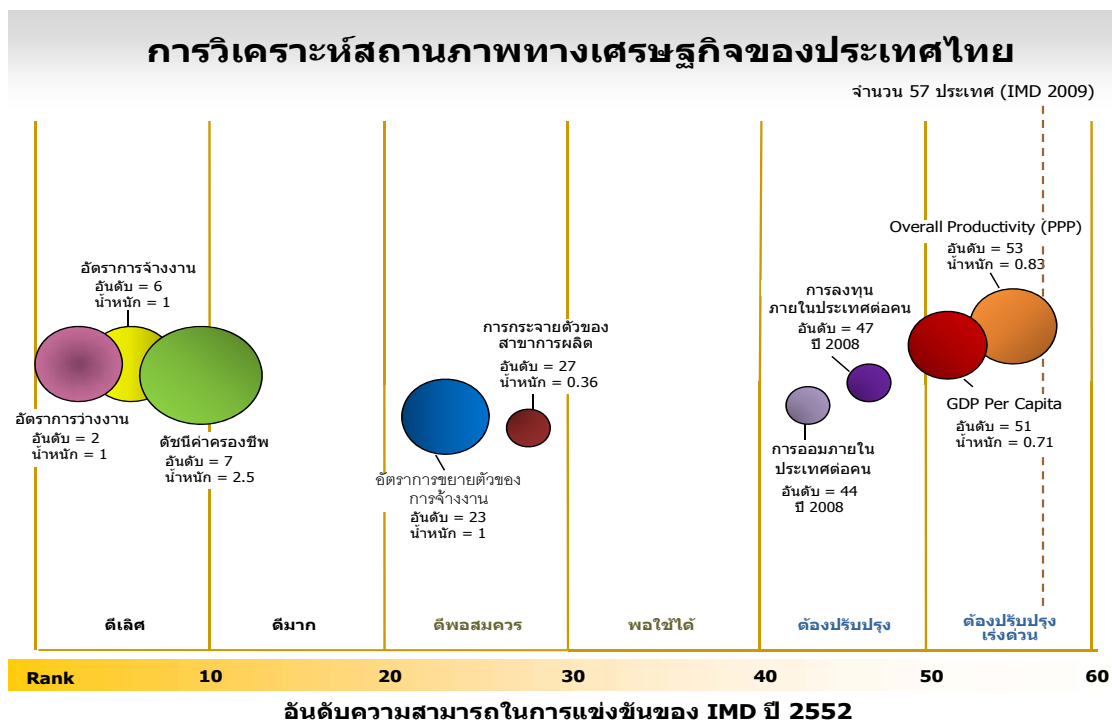
4. จุดแข็งและจุดอ่อนในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (รายปัจจัยย่อยระยะยาว)

4.1 จุดแข็ง

ผลการวิเคราะห์จากการใช้อันดับความสามารถของไทยเปรียบเทียบกับอันดับกึ่งกลางของจำนวนประเทศที่ได้รับการจัดความสามารถในการแข่งขันของ IMD ในปี 2552 (57 ประเทศ) โดยคัดเลือกตัวแปรประกอบการวิเคราะห์ที่สามารถสะท้อนภาพรวมทางเศรษฐกิจได้ดีเป็นสำคัญ พบว่า การพัฒนาทางเศรษฐกิจของไทยประสบความสำเร็จในดูแลเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เช่น ระดับราคาและการจ้างงาน ผ่านกลไกและมาตรการการเงิน-การคลัง ตลอดจนการบริหารเศรษฐกิจมหภาคที่มีประสิทธิภาพ หลังจากได้มีการปฏิรูปแนวทางการบริหารเศรษฐกิจมหภาคในช่วงปี 2520-30 นอกจากนี้ การกระจายตัวของสาขาการผลิตของไทยมีลักษณะฐานกว้างและมีความหลากหลายเพียงพอที่จะรองรับความผันผวนหรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกได้ดี⁹

⁹ เมื่อนำอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจประจำปี 2546 ของ IMD มาวิเคราะห์ พบว่า จุดแข็ง-จุดอ่อนของเศรษฐกิจไทยไม่แตกต่างจากผลการวิเคราะห์ข้างต้น กล่าวคือ ในปี 2546 ปัจจัยด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจของไทยมีความเข้มแข็ง โดยปัจจัยเหล่านี้ถูกจัดอันดับให้อยู่ในกลุ่มต้นๆ ของประเทศทั้งหมด เช่น อัตราการว่างงานของไทยอยู่อันดับ 1, อัตราการจ้างงานอยู่อันดับ 6, ดัชนีค่าครองชีพ อันดับ 10 และ อัตราการขยายตัวของการจ้างงาน อันดับ 14 ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการสร้างรายได้ยังเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของไทย โดยปัจจัยเหล่านี้ถูกจัดอันดับให้อยู่ในกลุ่มท้ายๆ ของประเทศทั้งหมด เช่น การลงทุนและการออมภายในประเทศอยู่อันดับ 49, รายได้ต่อคน อันดับ 53, และผลผลิตภาพการผลิตรวม อันดับ 54 ผลการศึกษาเปรียบเทียบบ่งชี้ว่าสะท้อนถึงจุดแข็งและจุดอ่อนเชิงโครงสร้างของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย

แผนภาพที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ผลการวิเคราะห์ข้างต้นมีความสอดคล้องกับการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ WEF ที่แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเป็นจุดแข็งของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจทั้ง 2 ประการนี้ของไทยได้รับการจัดอันดับค่อนข้างสูงตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าโครงสร้างพื้นฐานที่ WEF ใช้ในการจัดอันดับนั้นเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ (Physical Infrastructure) เป็นหลัก เช่น ปริมาณและคุณภาพของการเดินทางทางบก น้ำ และอากาศ รวมทั้งการให้บริการทางไฟฟ้า (ไม่รวมโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ) ซึ่งแตกต่างจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD

จุดแข็งอื่นๆ ของไทยจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ WEF ได้แก่ ตลาดภายในและระหว่างประเทศของไทย (Market Size) มีขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการลดต้นทุนการผลิตต่อหน่วยโดยอาศัยการประหยัดจากขนาด (Economy of Scale) และกลไกการจัดสรรทรัพยากรเพื่อผลิตสินค้าและบริการที่จำเป็นมีความเหมาะสมและคล่องตัวเนื่องจากความมีประสิทธิภาพของตลาดสินค้าภายในประเทศ (Good Market Efficiency) ของไทยอยู่ในระดับดี อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีจุดแข็งบางประการที่มีแนวโน้มลดลง เช่น ปัจจัยสถาบัน (จากอันดับ 40 ในปี 2549 เป็น อันดับ 60 ในปี 2553) และปัจจัยการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและการฝึกอบรม (จากอันดับ 43 เป็นอันดับ 54) เนื่องจากความไม่สงบทางการเมืองภายในประเทศและปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทยตามลำดับ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขโดยเร็วต่อไป

ตารางที่ 4-1 อันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยปี 2549 และ 2553 โดย WEF

ประเทศไทย	WEF 2548- 49	WEF 2552- 53	น้ำหนัก (%)
ดัชนีความสามารถในการแข่งขันรวม (Global Competitiveness Index : GCI)	33	36	100%
1. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic requirements)	34	43	40%
1.1 สถาบัน (Institutions)	40	60	10%
1.2 โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure)	37	40	10%
1.3 เสถียรภาพเศรษฐกิจ (Macroeconomic Stability)	11	22	10%
1.4 สุขภาพและการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Health and Primary Education)	85	61	10%
2. ปัจจัยเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน (Efficiency Enhancers)	41	40	50%
2.1 การศึกษาขั้นอุดมศึกษาและการฝึกอบรม (Higher Education and Training)	43	54	8.5%
2.2 ประสิทธิภาพในตลาดสินค้า (Goods Market Efficiency)	-	44	8.5%
2.3 ประสิทธิภาพในตลาดแรงงาน (Labor Market Efficiency)	-	25	8.5%
2.4 ระดับการพัฒนาในตลาดการเงิน (Financial Market Sophistication)	-	49	8.5%
2.5 ความพร้อมทางเทคโนโลยี (Technological Readiness)	49	63	8.5%
2.6 ขนาดของตลาด (Market Size)	-	21	8.5%
3. ปัจจัยด้านนวัตกรรมและความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ (Innovation and Business Sophistication)	38	47	10%
3.1 ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ (Business Sophistication)	39	43	5%
3.2 นวัตกรรม (Innovation)	38	57	5%
จำนวนประเทศ	117	133	-
ค่ามัธยฐาน (Median)	59	66	-

4.2 จุดอ่อน

การวิเคราะห์สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยจากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD (แผนภาพที่ 4-1) พบว่า รายได้ต่อคนของไทยอยู่ในระดับต่ำ ตลอดจนอันดับการ

ออมและการลงทุนต่อคนของไทยอยู่ในกลุ่มท้ายของการจัดอันดับทั้งหมด สะท้อนถึงโอกาสและความสามารถในการสร้างรายได้ของประเทศไทยยังด้อยกว่าประเทศส่วนใหญ่ที่ได้รับการจัดอันดับครั้งนี้ของ IMD นอกจากนี้ ผลิตภาพการผลิตรวมที่อยู่ในกลุ่มท้ายของการจัดอันดับทั้งหมด ยังสะท้อนถึงปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรและการพัฒนานวัตกรรมของกระบวนการผลิตของไทย ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขต่อไป อันจะเป็นการลดปัญหาและอุปสรรคต่อการปรับอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของไทย และส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศในระยะยาว โดยเฉพาะในประเด็นผลิตภาพการผลิตรวม ทักษะ การลงทุนในการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ IMD มีความสอดคล้องกับอันดับความสามารถในการแข่งขันของ WEF (ตารางที่ 4-1) ดังแสดงให้เห็นได้จากอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านความพร้อมทางเทคโนโลยี (Technological Readiness) ของไทยอยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง (จากอันดับ 49 ในปี 2550 เป็นอันดับ 63 ในปี 2553) นอกจากนี้ ปัจจัยพื้นฐานด้านนวัตกรรมซึ่งจะปูทางสู่การพัฒนานวัตกรรมของประเทศ มีอันดับลดลงอย่างต่อเนื่องจากอันดับ 38 เป็น 57 ในช่วงเวลาเดียวกัน จะเป็นอุปสรรคและข้อสำคัญสำคัญที่ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยต่อไปในอนาคต

5. ข้อเสนอของ สศช.

5.1 ต้องมีกลไกในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการพิจารณาแนวทางปรับปรุงความสามารถในการแข่งขัน โดย

5.1.1 สร้างความเข้าใจในประเด็นต่างๆ แก่ผู้ประกอบการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความมั่นใจและสะท้อนภาพพจน์ที่ดีของการดำเนินธุรกิจในประเทศไทย โดยเฉพาะการให้ความเห็นเชิงบวกต่อการสำรวจประจำปีของ WEF และ IMD

5.1.2 ให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสและความสามารถในการหารายได้ของประชาชนและภาคธุรกิจ โดยภาครัฐจะต้องมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและขับเคลื่อนการพัฒนา ผ่านเครื่องมือ แรงจูงใจ การลงทุนและการใช้จ่ายภาครัฐต่างๆ โดยเฉพาะการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของสินค้าและบริการ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเพิ่มศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการไทยในการดูดซับเทคโนโลยี อันจะนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ทางเทคโนโลยี ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจสร้างสรรค์ที่นำความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์มาเป็นปัจจัยหลักในกระบวนการผลิต

5.2 ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับมาตรการระยะสั้นและระยะยาวซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

5.2.1 มาตรการระยะสั้น

(1) **ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ** ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างระบบภาษีเพื่อกระตุ้นการลงทุนภาคเอกชน การใช้จ่ายลงทุนภาครัฐควรคำนึงถึงความคุ้มค่าและความมีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน อันจะนำไปสู่รายรับในรูปภาษีกลับคืนสู่รัฐบาล นอกจากนี้ ควรดูแลและรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นจุดแข็งและปัจจัยสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของไทยตลอดมาอย่างต่อเนื่อง

(2) **ประสิทธิภาพของภาครัฐ** ควรเร่งพัฒนาสถาบันของประเทศอย่างจริงจัง โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาสถาบันให้เป็นที่ยอมรับ น่าเชื่อถือ เข้มแข็ง สุจริต โปร่งใส และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย รวมทั้งให้ความรู้กับประชาชนถึงภัยที่จะเกิดขึ้นจากความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยี เพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างรู้เท่าทันและสร้างความสมดุลระหว่างสังคมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

(3) **ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ** เน้นแก้ไขปัญหาแรงงาน โดยเฉพาะการสร้างโอกาสแรงงานสตรีให้ได้ทำงานและได้รับความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานรองรับการแข่งขันของประเทศ โดยการอบรมแรงงานและพนักงาน ตลอดจนดูแลแรงงานที่มีความสามารถพิเศษของประเทศ (Country Talent) ให้ประกอบอาชีพภายในประเทศ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการยกระดับผู้ประกอบการไทยให้มีความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรและนวัตกรรม ตลอดจนพัฒนากลไกแก้ไขและลดความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนบนฐานความรู้และความคิดสร้างสรรค์

(4) **สุขภาพและการศึกษา** เร่งพัฒนาระบบการศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงตลอดจนสร้างโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนให้มากขึ้น อีกทั้งส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านภาษา นอกจากนี้ ควรเร่งแก้ปัญหาสุขภาพของประชาชนอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยเฉพาะปัญหาจากโรคมะเร็งและวัณโรค

(5) **โครงสร้างพื้นฐาน** เร่งพัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานให้มีมาตรฐานสากล และสร้างเฉพาะสิ่งที่มีความจำเป็น แต่ต้องวิเคราะห์อย่างละเอียดและโปร่งใสถึงความจำเป็น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการบำรุงรักษาให้สามารถใช้งานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะขีดความสามารถด้านนี้ในเชิงปริมาณของไทยจัดอยู่ในระดับค่อนข้างดี

(6) **เทคโนโลยีและนวัตกรรม** สนับสนุนการวิจัยพื้นฐาน เร่งรัดการพัฒนาต่อยอดเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ควบคู่กับการสร้างระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนี้ ควรเร่งพัฒนาสถาบันวิจัยให้มีปริมาณและคุณภาพเพียงพอและสามารถรองรับความต้องการของ

ภาคเอกชน รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนาระหว่างภาคเอกชนและสถาบันวิจัยให้มากยิ่งขึ้น

5.2.2 มาตรการระยะยาว

โดยสรุป ทั้ง WEF และ IMD ที่ให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรายได้ระดับปานกลาง (Middle-Income Country) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศและความสามารถในการแข่งขันสูงสุดภายใต้ลำดับการพัฒนานี้ คือ ประสิทธิภาพการลงทุนและคุณภาพสินค้าและบริการ ดังนั้น การปรับปรุงแก้ไขปัจจัยย่อยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับประสิทธิภาพการลงทุนและคุณภาพผลิตภัณฑ์ เช่น ความพร้อมทางเทคโนโลยี และคุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐานและอุดมศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ พร้อมทั้งต้องรักษาจุดแข็งของประเทศ เช่น เสถียรภาพทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพให้อยู่ในเกณฑ์ดีอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นฐานในการพัฒนาอย่างมั่นคง

นอกจากนี้ ทิศทางการแข่งขันและพัฒนาประเทศในอนาคตจะใช้ความรู้และนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญ ตามเกณฑ์ของ WEF ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ (Business Sophistication) และการพัฒนานวัตกรรม จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ขาดถึงความสำเร็จของลำดับการพัฒนาเศรษฐกิจ การมุ่งสู่สังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้และนวัตกรรมของไทยจึงควรมุ่งเตรียมความพร้อมของปัจจัยทั้ง 2 ประการนี้ พร้อมทั้งต้องให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็น (Backward Linkage) ต่อการพัฒนาระดับสูง ตามที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นนี้ด้วย

5.3 ควรมีหน่วยงานหลักรับผิดชอบการรวบรวมข้อมูลให้กับ WEF และ IMD เนื่องจากจะมีผลต่อการจัดอันดับ ซึ่งขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่สำคัญ คือ (1) การกำหนดค่าถ่วงน้ำหนักของเกณฑ์ที่วัดต่างๆ ของ WEF และ IMD ดังนั้น ต้องให้ความสำคัญในกลุ่มเกณฑ์ที่วัดที่มีค่าถ่วงน้ำหนักมาก และ (2) ข้อมูลควรมีความทันสมัยและแม่นยำ รวมทั้งสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

.....